

גַּל עֵינַי וְאַבִּיטָה נְפִלְאוֹת מְתוֹרְתֶךָ

נְפִלְאוֹת

שיעורי תורה והתוועדויות חסידיות
מהרב יצחק גינזבורג שליט"א

כאשר מישהו טובע בנהג, נקלע למערבולת, אם הרוצה להציל אותו מתקרב אליו יותר מדי – יש חשש שהוא יטבע איתו יחד. כדי להציל צריך קצת לשמור מרחק. הכוונה כאן שכמה שהמצב עצוב, צריך להיות בשמחה – מה שתלוי בשמירה על ריחוק מסוים – ורק אם אתה שמח אתה יכול לעזור לו, אתה יכול להציל אותו. זהו סיפור מאד אקטואלי, איך עוזרים לחטופים.

[מתוך השיעור 'המשכות של תשובה ושמחה']

עקב תשפ"ד

הגליון מוקדש לזכות הרך הנולד **יעקב צבי שי' ויסבלום** לרגל הכנסו בבריתו של אברהם אבינו – **ט"ו מנחם אב**. שיגדל להיות חסיד יר"ש ולמדן

עקב ה'תשפ"ד

23 המתקת העקב בשמחה

אהבת שלום
השמחה ממתיקה את הדינים
ואת המוות הכרוך בעקב

25 הסיפור החסידי

"יגיד עליו רעו"
ה'מגלה עמוקות'

28 מענות ותשובות

תשובות הרב לשואלים
שינוי השם וברכה לחנוכת הבית

29 פִּאָזוֹר לְעֶזְרָא

"וְאֶכְלֶתָּ וְשִׁבְעָתָּ וּבֵרַכְתָּ"
רְדִי יִסְפָּר לָנוּ אִיפֹה אֲנַחְנוּ פּוֹגְשִׁים
אֶת ה' וּפּוֹנִים אֵלָיו יִשְׁרֹת

04 הגר מביא וקורא

שיעור ברמב"ם היומי
גרים בנחלת הארץ ואיך לומדים
הלכות שלא נהוגות כיום

10 המשכות של תשובה ושמחה

נשיאת הפכים וסדר העבודה
המשכת הבינה עד לשמחה
והתשובה שבנצח וההוד

14 "זה לעומת זה"

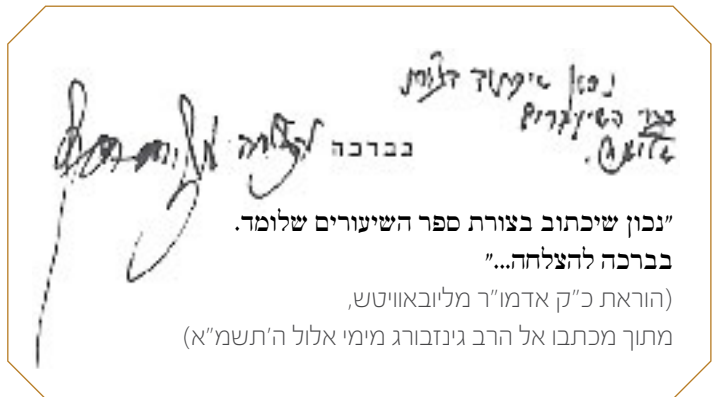
לקוטי לוי יצחק על התניא –
ההבדל בין שתי הנפשות
עיון קבלי-חסידי בסוגיית
שתי נפשות שבתניא

22 הניגון החסידי

ניגון מספר 558
מ"ל אדר א' תשפ"ד

העלון מופק ע"י עמותת
אוהבים להיות יהודים.
לקבלת השיעורים במייל
ולהצטרפות לצוות המפיצים:
itiel@pnimi.org.il
עריכה: אביב מויאל
עיצוב: דעה צ'צ' אביחיל
מערכת: הרב יוסף פלאי,
בעד יעקבי ואיתאל גלעדי
עריכת מקורות: ישראל כץ,
מנחם זאב וינגורט, יוחאי רווח

הקדמת המערכת

שבת שלום לכל בית ישראל בארה"ק ובתפוצות ובכללם לקוראי עלון **נפלאות**. לפניכם גליון **לשבת פרשת עקב**, מלא בכל טוב לכל המשפחה.

מה בגליון?

שלשה שיעורים בחלק הראשון: שיעור עיון חסידי בסוגיית קריאת מקרא ביכורים ע"י גר ברמב"ם, שיעור קצר מ"א מנחם אב ושיעור על **לקוטי לוי יצחק בסוגיית שתי נפשות**. בשיעור הראשון – **הגר מביא וקורא** – מעיין הרב בסוגיית הקראת מקרא ביכורים ע"י גר, בה פוסק הרמב"ם **נגד משנה מפורשת וגמרא ערוכה**. מהדיון בסוגיא מגיע הרב לאופן הלימוד הנכון של סוגיות שאינן נהגות בזמן הזה ולחשיבותם של הגרים דווקא בימינו.

השיעור השני – **המשכות של תשובה ושמחה** – נולד מתוך הערה של הרב על גב הגליון הקודם [שכפי שנכתב, היה בלתי מוגה...]. ונוגע בנשיאת הפכים שבספירת הבינה היורדת עד לנצח וההוד שבנפש ומתבטאת בשמחה המולידה תשובה משמחת. השיעור מסיים עם סיפורים על השמחה של החוזה מלובלין ועם מסר אקטואלי ביחס לחטופים הי"ו – **שנזכה לראותם בריאים ושלוימים בביתם בקרוב ממש**.

את חלק השיעורים חותם השיעור – **"זה לעומת זה"** – שהינו קטע מתוך ספר העתיד לראות אור בקרוב, בע"ה, המיוסד על שיעורי הרב בהערותיו של רבי לוי יצחק שניאורסון, אביו של הרבי, על ספר התניא קדישא – שבשבת זו אנו מציינים 80 שנה להסתלקותו. מתוך עיון על הערה של רבי לוי יצחק לפרק ו בתניא, מתבאר הבדל עמוק ויסודי בין הנפש האלקית לבהמית, הנובע מההבדל בין עולם התהו לעולם התיקון – מקומם ותפקודם של השכל והמידות בשתי הנפשות.

שבת שלום ומבורך,
המערכת

סדר הלימוד לשבוע פרשת ראה הבעל"ט:

נ"ך יומי – נחום פרקים א,ג, חבקוק פרקים א,ג, צפניה פרק א; משנה – קידושין פרק ב.

לעילוי נשמת שמואל בן רימה, ושמחה בת עליזה

הגר מביא וקורא

קיצור מהלך השיעור

הרמב"ם פוסק – כשיטת הירושלמי, נגד משנה מפורשת וגמרא ערוכה – כי **גר** המביא בכורים גם **קורא מקרא בכורים**. אחד ההסברים לכך שהוא על אף שהגרים לא נחלו את הארץ בכניסה הראשונה אליה, הם עתידיים לקבל בה **נחלה לעתיד לבוא**. בשיעור הרמב"ם השבועי נלמד מכך "בנין אב" לאופן הלימוד הנכון ביחס ל**הלכות שאינן נוהגות בזמן הזה** – לימוד מתוך התייחסות לעתיד, בו הן תחזורנה לנהוג באופן השלם (ולא לימוד 'היסטורי' המתמקד בקיומן כפי שנהג בעבר). כידוע, מאז **'המהפכה הרביעית'** יש להט מיוחד בעיסוק בנושא **הגיר**, וגם כאן מורחבת היריעה ביחס ל**חשיבות הגרים בתוך עם ישראל החי בארצו**.

הבאת בכורים ומקרא בכורים

בספר הזהר מוסבר^א שכל מצוה יש לקיים בעובדא, מלולא ורעותא – מעשה, דבור ורצון-כוונה.^ב שלשת הממדים הללו בולטים במיוחד במצות הבאת בכורים, מצוה יסודית, המוזכרת כמצוה שבזכותה נברא העולם – "בראשית ברא אלהים... ואין ראשית אלא בכורים, שנאמר 'ראשית בכורי אדמתך'^ג". את הבאת הבכורים בפועל ("עובדא") מלווה מקרא בכורים

("מלולא") – שנקרא גם וידוי – וגם תודעה של נתינת ה"ראשית" לה', החל מה"ראשית" בנפש האדם עצמו, "ראשית חכמה"^ד, הכוונה-המחשבה ("דעותא"). המעשה והכוונה שעמו קיימים בכל הבאת בכורים, אך דווקא ביחס למקרא בכורים יש הסתייגויות, כאשר ישנן סיבות שונות לכך שלא כל מי שמביא בכורים גם קורא!

ה תהלים קיא, י.

ו כפתיחת מסכת בכורים – "יש מביאין בכורים וקורין, מביאין ולא קורין, ויש שאינן מביאין". וראה בשיעור הנ"ל הערה ב בסוד תיקון הערם אודות העובדא-רעותא שבכל מצוה, בסוד "חכם לב יקח מצות" (משלי י, ח וראה כש"ט (קה"ת) אות טא), יש תוספת של **מלולא**. ועיי"ש – ושי"נ – שרעותא-עובדא-מלולא נמשכים מגלגלתא-מוחא-אויורא, היינו שדווקא הדיבור נמשך ממדרגת אוירא, בה שורה

נערך ע"י איתיאל גלעד. י"ב מנחם-אב תשפ"ד – הדסה עין כרם (טלפנית).

א ראה זהר ח"א קסא, א.

ב וראה באורך גם בשיעור הרמב"ם הקודם – שבת דברים (נדפס בגלון ואתחנן) השתא.

ג שמות לד, כו.

ד בראשית רבה א, ד.

הרמב"ם מסתמך כאן¹ על הסוגיא בירושלמי¹⁰, בה נאמר שלדעת רבי יהודה¹¹ הגר מביא וקורא ושרבי יהושע בן לוי הלכה כמותו ורבי אבהו הורה כך למעשה (כמובן, לא לגבי ביכורים, שלא נהגו בזמנו, אלא לגבי נוסח התפלה של הגר¹²). כמובן, צריך להסביר מדוע הכריע כאן הרמב"ם כירושלמי בניגוד לבבלי¹³.

מעבר לכך שצריך להסביר מדוע נקט הרמב"ם כאן כירושלמי¹⁴, הקשו על הרמב"ם¹⁵ כיצד תואמת פסיקה זו את האמור בהלכה הקודמת, שמי שלא יכול לומר "אשר נתתה לי הוי" אינו קורא – הרי כשם שאשה לא נטלה חלק בארץ כך גם הגרים לא נטלו חלק בארץ ולא יכולים לומר כך! הקושי מתחזקת לאור דברי הרמב"ם עצמו¹⁶ בנוגע לוידי מעשר – הבא בתורה מיד לאחר בכורים¹⁷ – שגרים

יד וכן כתב בפירוש המשניות שלו שלא נפסקה הלכה כמשנה זו (וראה במהדורת מוסד הרב קוק שפירוש זה לא היה במהדורה הראשונה של פירוש המשניות והוא נתווסף במהדורה השניה, והציעו שם שהיינו לאחר תשובתו לרבי עובדיה הגר – תשובות הרמב"ם ח"ב סרצ"ג; בהוצאת שוליצנגר הוספות לח"א סי"ט – בה הוא מאריך בכך שאברהם אבינו הוא אביהם של הגרים).

טו ירושלמי בכורים פ"א ה"ד.

טז בין תלמידי רשב"י רבי יהודה מכון כנגד החסד (נצוצי אורות על ריש האד"ר), סוד אברהם אבינו, "אב המון גוים!"

יז ראה מהר"י קורקוס על אתר.

יח כבר נשתברו כמה קולמוסים לבאר מתי נוטה הרמב"ם לפסוק כירושלמי. כאן מתאימים הדברים לסברא שזו דרך הרמב"ם במצוות התלויות בארץ (שו"ת משפט כהן, עניני א"י, סימן לח סעיף ו) ובעיקר במסכתות שאין עליהן בבלי (ראה מאמרו של פרופ' ירחמיאל ברודי "לפסיקת הרמב"ם עפ"י התלמוד הירושלמי בניגוד לתלמוד הבבלי", Maymonidean Studies 4). עוד כתבו שזו דרך הרמב"ם כאשר סגויות הירושלמי פשוטות יותר (ביאור הגר"א שו"ע או"ח תקמו, ה) ובפרט כאן שהירושלמי מביא הכרעה הלכה למעשה (ראה מעשה רוקח לטיוס הלכות מעשר שני). לקמן בפנים יתבאר ביאור פנימי נוסף בהכרעה כירושלמי, ואין כאן המקום להאריך בהשוואת הביאור למקומות נוספים בהם פסק הרמב"ם כירושלמי.

יט ראה משנה למלך כאן. שי למורא סי' נ"ד.

כ משנה למלך על אתר ועוד.

כא הלכות מעשר שני ונטע רבעי פ"א הי"ז (סיוס ההלכות).
כב בכורים ומקרא בכורים פותחים את פרשת כי תבוא, דברים כו, א"א, ומיד בא וידי מעשר, שם יב"ט. ורמז: מקרא בכורים ודוי מעשר ס"ת מאיר והכל עולה 1255, ה"פ מאיר

פרק ד בהלכות ביכורים פותח בכלל ש"הוידי אינו שוה בכל, לפי שיש שחייבין להביא בכורים ואינן קורין עליה¹⁸, ובהמשך הפרק הוא מפרט¹⁹ את אלו שמביאים בלי לקרוא. הוא פותח²⁰ בכך שהאשה (ועמה הטומטום והאנדווגינוס, בהיותם ספק-אשה) אינה קוראת משום שאינה יכולה לומר "אשר נתתה לי הוי", וכמותה גם אפוטרופוס, עבד ושליח שלא יכולים לומר "אשר נתתה לי הוי".

"הגר מביא וקורא"

והנה, לפני המשך פירוט דיני אלו שאינם קוראים, כותב הרמב"ם²¹:

הגר מביא וקורא, שנאמר לאברהם אב המון גוים נתתיך, הרי הוא אב כל העולם כולו שנכנסין תחת כנפי שכינה, ולאברהם היתה השבועה תחלה שיירשו בניו את הארץ. וכן כהנים ולוים מביאין וקורין מפני שיש להן ערי מגרש.

במסכת ביכורים²² הגר הוא הדוגמה הראשונה למי שמביא ואינו קורא:

אלו מביאין ולא קורין, הגר מביא ואינו קורא, שְׂאִינוּ יְכוּל לומר אֲשֶׁר נִשְׁבַּע ה' לְאַבְרָהָם לְתַתּוֹ לָנוּ... וְכִשְׁהוּא מִתְפַּלֵּל בֵּינוּ לְבֵין עַצְמוֹ, אָמַר, אֱלֹהֵי אֲבוֹת יִשְׂרָאֵל. וְכִשְׁהוּא בְּבֵית הַכְּנָסֶת, אָמַר אֱלֹהֵי אֲבוֹתֵיכֶם...

בבבלי אמנם נראה שפסקו כמשנה זו²³, אך – כפי שמציין הכסף-משנה על אתר –

דעת דרד"א (ו"דעת גיז בפומא"), סוד האמונה, שעל כן הדבור הוא מעלת האדם העליונה – שלכן נקרא האדם 'מדבר' ולא 'חושב' וכיו"ב (ע"פ בראשית ב, ז ובתרגום אונקלוס ויונתן. ראה גם דרך חיים פ"ו מ"ח ובריכוז מקומות בכתבי מהר"ל) – ודווקא בדבור מתבטאת האמונה, בסוד "האמנתי כי אדבר" (תהלים קטז, י).

ז הלכות בכורים פ"ד ה"א.

ח שם הלכות ביג.

ט שם ה"ב.

י דברים כו, י.

יא שם ה"ג. מתוך שיעור הרמב"ם היומי (ג"פ) של תשעה באב תשפ"ד – כך שבפנימיות יש בה תיקון של החורבן.

יב בכורים פ"א מ"ד.

יג מכות יט, א.

הכוונה ב"אשר

נתתה לי הוי"^א
היא דווקא נתינה
ישירה מה' בעת
חלוקת הארץ, ולא
נתינה 'עקיפה'
בדרך של רכישה,
או אפילו בדרך
של ירושה

אינם מתוודים "מפני שאין להם חלק בארץ, והרי הוא אומר 'ואת האדמה אשר נתתה לנו'".

מתנה ישירה מה'

יש מי שכתב^ב שכוונת הלשון "אשר נתתה לי הוי"^א במקרא בכורים איננה לחלוקת הארץ, בה נטלו חלק רק הגברים

מישראל, אלא "על אותה השדה של המביא זה בלבד, שהכל ניתן לו מיד ה'" (בדומה להוה-אמינא של פירוש הפסוק "אשר נתתה לי" – דיהבת לי זווי וזבני בהו"^ג), ואם הגר זכה לקנות קרקע הוא יכול לומר "אשר נתתה לי". אמנם, אשה שיש לה בעל אינה יכולה לומר כך, שהרי "מה שקנתה אשה קנה בעלה"^ד. על סברא זו כבר הקשו^ה שלא מצינו שאשה שאין לה בעל מביאה וקוראת (ובודאי שלא ניתן לתרץ כך בטומטום ואנדרוגינוס, שאינם יכולים להנשא לאיש^ו).

ובאמת, נראה ברור שהכוונה ב"אשר נתתה לי הוי"^א היא דווקא נתינה ישירה מה' בעת חלוקת הארץ^ט, ולא נתינה 'עקיפה' בדרך של רכישה, או אפילו בדרך של ירושה, כירושת בנות צלפחד (ואף "מערי סיחון ועוג" אין מביאים בכורים מן התורה^ז, ויש להסביר בעומק שהסבה לכך היא שאת הארצות האלה משה הוא שנתן לבני ראובן גד וחצי השבט המנשה^ח). והדרא קושיא לדוכתא, כיצד יכול הגר לומר "אשר נתתה לי הוי"^א?

חבט לעתיד

והנה, מהר"ם בן חביב כתב^{יב}:

יכול הגר לומר כן, דאף על גב דלא נטלו חלק בארץ מכל מקום לעתיד לבא יטלו הגרים נחלה בתוך בני ישראל, כמבואר ביחזקאל ס"ם מ"ז וברבה קהלת פסוק כל הנחלים הולכים אל הים. וטעמא דמילתא, דהגרים שנתגיירו בעוד ישראל בגלות הם גירי צדק ולא דמו לאותם גרים שנתגיירו כשיצאו ישראל ממצרים דהיינו ברום המעלות ולא היתה כוונתם לשמה משום הכי אותם לא נטלו חלק בארץ. בהמשך דבריו הוא מטעים שהדברים נכונים דווקא במקרא בכורים, בו כתוב "כי באתי אל

(היינו מאיר פנים ואחור), העולה גם משה במספר קדמי (קשר בין רבי מאיר הגר למשה רבינו, שגדל בבית פרעה כדי שגם הוא יהיה בכחינת גר, כמבואר אצלנו במ"א).

כג ראה תוספות אנשי שם במשנה בכורים.

כד ב"ב פא, א (עיי"ש שהדברים נאמרו כדי לתרץ הוה"אמינא שנדחתה לבסוף בביאור דברי רבי מאיר).

כה גיטין עז, ב.

כו שו"ת פנים מאירות ח"א סימן סו.

כז יבמות פ"ח מ"ו.

כח אכן, בפנימיות יש לומר שהאיש והאשה, שהם שני חצאים של נשמה אחת, יורשים ביחד נחלה בארץ, כאשר ה' קבע שירושתי הארץ שייכת דווקא לחצי' של האיש (בעוד הבית שייך לחצי' של האשה – "ביתו" זו אשתו" – וראה דרמ"צ "מצות יעוד ופדית אמה עבריה" ובעתה אחישנה עמ' ריב ושי"ג, שדרכו של האיש לפעול בשדה ואילו פעולת האשה היא בבית). לכן, גם כאשר האשה אינה נשואה היא לא נוטלת חלק בארץ בפני עצמה, שהרי חלקה בארץ הוא הטעם הפנימי לכך שאף כאשר הגרים עתידים לנחול חלק בארץ, כדלקמן, לא נאמר כך בנשים (ובסגנון דנן, 'המהפכה הרביעית' פועלת שתהיה נחלת: גרים בארץ ואף על פי כן 'המהפכה השלישית', שקדמה לה, לא פועלת שתהיה

נחלת: נשים בארץ, ודוק). וראה עוד לקמן הערה מו.

כט מהר"ם בן חביב – שעיקר דבריו מובא לקמן כיסוד למבואר בפנים – חילק (בכפות תמרים סוכה לח, א ד"ה "ואגב עיוני בזה") בין "אשר נתתה לי הוי"^א, שניתן לפרש 'דיהבת לי זווי וזבני בהו', ל"אשר נשבע הוי" לאבלתינו לתת לנו" (וכיוצא בכך "האדמה אשר נתתה לנו כאשר נשבעת לאבלתינו"), שהיינו הנתינה על פי השבועה דווקא, נתינת הארץ ישירות מידי ה' בנחלה. אמנם, פשטות הלשון ו'האדמה אשר נתתה לי הוי"^א היינו נתינת האדמה עצמה, כאשר השבועה לאבות (שנזכרה כבר קודם) היא טעם הנתינה, המעורר אותנו להודות לאבות על המתנה שקבלנו בזכותם (ואכן, כאשר "תמה זכות אבות" גלינו מארצנו, אך "ברית אבות" לא תמה ועל כן נשוב לארצנו). ל' הלכות בכורים פ"ב ה"א.

לא ובהסבר זה תומתק לשון הרמב"ם "ערי סיחון ועוג" – שלא כלשון המשנה (בכורים פ"א מ"י) "עבר הירדן" – בה מודגש שאלו כיבושי משה שנלחם בהם והוא שברר והחליט לתת אותה דווקא לגד, ראובן וחצי שבט המנשה, ודוק. לב כך הובאה לשונו מכת"ו בהגהה בדברי המשנה למלך על אתר, וראה בכפות תמרים הנ"ל הערה כט. בדבריו דנו רבים, הקשו ותוצו – ראה המובא בספר הליקוטיו ובספר המפתח במהדורת פרנקל – ואכמ"ל.

בהבאת בכורים

העינים נשואות
אל העתיד, מתוך
תודעת "ראשית",
בעוד יודי מעשר
חותם תקופה
ומסכם שנהגתי
בה כשורה

העממים הנוספים^ל, כהוכחה מן התורה לביאת המשיח^{לז}.

בעומק יש לומר שזו גם המשמעות של הפסיקה כירושלמי: היחס בין תלמוד בבלי לתלמוד ירושלמי הוא יחס של מוחין דאמא ומוחין דאבא^{לח} (בדוגמת תפילין דרש"י ותפילין דרבינו תם^{לט}, שהם בסוד העולם

הזה והעולם הבא^מ, העבר-ההווה והעתיד^{מא}).

הלימוד לפי הבבלי מעמיק בעבה, ב"מה שהיה"^{מב},

"תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב"^{מג}

כ"גואל ראשון"^{מד}, "מבין דבר מתוך דבר"^{מה} שכבר

הארץ אשר נשבע הוי' אבותינו לתת לנו^נ, נתינה עתידית שיכולה להתרחש גם לעתיד לבוא, בעוד בוידוי מעשר נאמר "האדמה אשר נתת לנו כאשר נשבעת לאבותינו", נתינה שכבר התרחשה בעבר (ויש להטעים שגם מצד תוכן המצוות, בהבאת בכורים העינים נשואות אל העתיד, מתוך

תודעת "ראשית", בעוד יודי מעשר חותם תקופה ומסכם שנהגתי בו כשורה^{נב}).

בהפשטה, אפשר ללמוד מהדברים כלל גדול בנוגע לכל ההתייחסות למצוות שאינן נוהגות בזמן הזה: אפשר ללמוד מצוות אלו כמצוות שנהגו בעבר או כמצוות שעתידות לנהוג לעתיד (כפי שרמזו בעל ערוך השלחן, שהוא המחבר הגדול העיקרי שכתב ספר הלכות שלם ומסודר שמתייחס גם להלכות שאינן נוהגות בזמן הזה, בשם ערוך השלחן העתידי). לדוגמה, לכל עניני בית המקדש ניתן להתייחס כמצוות שנהגו בזמן בית ראשון ובית שני או כמצוות שעתידות לנהוג בבית שלישי. כמובן, מעבר לרוח הכללית החשובה ביחס כזה, שהופכת את הלימוד מעיסוק בעבר שאיננו לצפיה דרוכה לעתיד המקווה, תהייה נפקא-מינות בדברים שעתידים להשתנות לעתיד לבוא.

בהקשר דנן, ההדגשה של הרמב"ם כאבי הגרים, לו נשבע ה' על הארץ, רומזת גם לירושת עשרת העממים שעדיין לא זכינו לה ונוכח לה דווקא לעתיד לבוא (עד שהרמב"ם עצמו מביא^{נד} את הפסוק "וְיָאֵם יְדָחִיב הוּי' אֶלְהִיךָ אֶת גְּבֻלְךָ כְּאֶשֶׁר נִשְׁבַּע לְאַבְתָּיךָ וְנָתַן לְךָ אֶת כָּל הָאָרֶץ אֲשֶׁר דִּבַּר לִיתַת לְאַבְתָּיךָ"^{נה}, העוסק בירושת שלשת

לג בסגנון אחר, בוידוי מעשר אני מצהיר ש'אני בסדר', אך במקרא ביכורים אני מודע לכך ש'אני לא בסדר' וכל מה שאני מקבל הוא מתנת חנם מן השמים - וכך אמשך לקבל עוד ועוד - ודווקא מתוך תודעת 'אני לא בסדר' זוכים למשיח וליעדויו העתידיים, ודוק.

לד הלכות מלכים פ"א ה"ב.

לה דברים יט, ח.

לו ב"ר טו, יט. רש"י על אתר.

לז ניתן היה לומר שגם נחלת הגרים לעתיד לבוא תהיה דווקא בארצות הנוספות, קיני קנזי וקדמני, וכך לא תהיה סתירה לכך שבירושת הארץ הראשונה, ארץ שבעת עממים, הגרים לא נטלו חלק, אך מלשון הפסוקים נראה שאין כל חלוקה: "וְחִלַּקְתֶּם אֶת הָאָרֶץ הַזֹּאת לְכֶם לְשִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה תְּפִלַּי אֹתָהּ בְּנַחֲלָה לְכֶם לְהַגְרִים הַגְּרִים בְּתוֹכְכֶם אֲשֶׁר הוֹלֵדוּ בְּנֵי בְּתוֹכְכֶם וְהָיָו לְכֶם כְּאֶזְרַח בְּכֶנֶז יִשְׂרָאֵל אִתְּכֶם יִפְלוּ בְּנַחֲלָה בְּתוֹךְ שִׁבְטֵי יִשְׂרָאֵל. וְהָיָה בְּשִׁבְטְךָ אֲשֶׁר גָּר הַגֵּר אִתּוֹ שָׁם תִּתְּנֶנּוּ נַחֲלָתוֹ נְאֻם אֲדֹנָי הוּי'" (יחזקאל מז, כא-כג).

לח ראה בארוכה שערי אורה ד"ה "בכ"ה בכסלו" פנ"ד ואילך; המשך תרס"ו עמ' צ ואילך; ד"ה "אמר רבא" תש"ח פ"א. וראה סדרת שיעורים בנושא בבלי ירושלמי החל מכ"ב אלול תש"ע.

לט ע"ח שעה"כ ענין התפילין דרוש ו. וראה הקדמת תקו"ז ט, א שלדעת הירושלמי סדר הפרשיות הוא כרבינו תם.

מ זהר ח"ג רנח, א. וראה מאמר "תפילין דרש"י ותפילין דר"ת" בספר **אשא עיני**.

מא הקשר של תפילין דרבינו תם לתורת העתיד - תורתו של משיח, תורת העולם הבא - מתבטא במה שסיפר רבי אברהם ש'מעון מז'עליחוב (נהרי אש עמ' רלא) שהמגיד מקוד'ניץ נהג ללמוד בכל יום פרק תנאי בתפילין דרבינו תם, וכאשר התפלא הרבי מסטולין על הנהגתו זו הוא אמר לו - 'תדעו כי המחבר הזה ביכולתו לומר תורה בפני משיח צדקנו, התניא הוא ספר מגן עדן'. בנותן טעם להוסיף שגם רעו של המגיד מקוד'ניץ, החוזה מלובלין, התבטא 'אין בן דוד בא עד שיתפרסם תורתו של ר' זלמן' (נשיאי חב"ד ובני דורם מערכת אדה"צ פ"ב, עמ' 30, וש"נ).

מב קהלת א, ט.

מג דברים לג, ד.

מד ראה שמות רבה ד, ב; זהר ח"א רנג, א; שער הפסוקים ויחי; תו"א עד, ג.

מה ראה חגיגה יד, א. מדרש משלי א. ובכ"ד.

השמיעה

הפנימית, ביחס לה, לעם ישראל או לתורת ישראל היא הגורמת לגר-הצדק להמשך להתגייר

היה, כתכונת הבינה¹⁰. לעומתו הלימוד לפי הירושלמי נוטה ל"הלכתא למשיחא", שואף ל"מה שיהיה", "תורה חדשה מאתי תצא"¹¹ של משיח ("גואל אחרון"), הברקה חדשה של החכמה. למוחין

דאבא רומז גם האזכור של אברהם אבינו הראשון, ש"לו היתה השבועה" תחלה (ואברהם, "אב המון גוים"¹²), מתגלה במלוא תפארתו דווקא ביעוד המשיחי של עבודת כל העולם את ה' "שכם אחד"¹³ (כנודע).¹⁴

הגרים בארץ ישראל

הטעם הפנימי לכך שהגרים עתידים לקבל חלק בארץ ישראל הוא שדווקא לגרים, ולמה שהם מוסיפים בעם ישראל, יש זיקה מיוחדת לתודעה שלנו בארץ ישראל:

בדרך כלל מוסבר¹⁵ שאחיות הגרים היא בספירת המלכות, הרגל הרביעית של מרכבה בה יש כהנים-לויים-ישראלים-גרים כנגד חסד-גבורה-תפארת-מלכות. המלכות שייכת לארץ¹⁶, כפשוטו. אמנם, צירוף האותיות גר הוא הצירוף השלישי – שכנגד הבינה – באלפא-ביתא אתב"ש. באלפא-ביתות של ספר יצירה אתב"ש

שייך למלכות (או אפילו למלכות שבמלכות)¹⁷, כך שיש כאן שייכות לבינה של המלכות (או של המלכות שבמלכות), כאשר הבינה של כל מדרגה היא גר-העדן שבה¹⁸. ועוד, כפי שמוסבר אצלנו¹⁹, ה'טבעת' של האלפא-ביתות אלב"ס-אתב"ש-אכב"י (בה כל שני חילופים מגיעים לחילוף השלישי) היא כנגד חכמה-בינה-דעת, כך שהבינה של אתב"ש היא בינה שבבינה.

רבי הלל מפאריטש מסביר²⁰ שהבינה שבבינה היא כח השמיעה הפנימית (דערה-עד) והיא נקודת-האמצע²¹ ממנה מתחילה כל עבודת ה'²². השמיעה הפנימית, ביחס לה, לעם ישראל או לתורת ישראל היא הגורמת לגר-הצדק להמשך להתגייר. כך נאמר "וישמע יתרו"²³ וכך התכלית של "שמע ישראל" היא "הוי' אלהינו הוי' אחד"²⁴ – "הוי'" שהוא 'אלהינו' עתה, ולא אלהי העובדי כוכבים, הוא עתיד להיות 'הוי' אחד', שנאמר 'כי אז אהפך אל עמים שפה ברורה לקדא כלם בשם הוי'" ונאמר 'ביום ההוא יהיה הוי' אחד ושמו אחד"²⁵. לפי זה, היחס בין ישראל לגרים הוא יחס של חכמה ובינה, אבא ואמא²⁶. הבינה היא מקור השמחה, "אם הבנים שמחה"²⁷,

נג ראה גם **שעשועים יום יום** לך עמ' מד.

נד ראה גם **מעין גנים** ח"ב מאמר "עלזו חסידים" פ"ב. וראה גם קהלת יעקב ערך 'גן עדן'.

נה נתבאר באריכות ב**שיעורים בסוד הוי' ליראו** שער "שש אשות" (טרם נדפס) ונזכר בכ"ד.

נו לקו"ב לקונטרס ההתפעלות עמ' נט (ובכ"מ).

נד בכתבי האריז"ל הצמצום התרחש בנקודה האמצעית של אור אין סוף, שאחד ההסברים שלה הוא מלכות (נקודה אמצעית) שבמלכות (מלכותו דאין סוף בה הצמצום) – ראה **חסדי דוד הנאמנים** סימן א – אך כאן היינו בינה שבבינה, ודוק. נח ראה לקו"ב לשער היחוד אות ג (הובא ונתבאר **בכלל גדול בתורה** הוספות וביאורים ב).

נט שמות יח, א.

ס דברים ו, ד.

סא רש"י עה"פ.

סב בדרך האריז"ל, לפיו כל מלה היא צירוף של שמות, גר היינו יחוד השמות **בן**, שם הוי' במילוי ההיין, ו**קנא** (מקוה), שם אהיה במילוי ההיין, היינו יחוד המלכויות דחכמה ובינה, הוי' ואהיה (הוי' **אהיה** עולה בטול וחלק המילוי כאן עולה **יוסף**), היינו שאחיות הגרים במלכות עולה עד המלכויות דא"א, וד"ל.

סג תהלים קיג, ט.

מו ראה מדרש משלי שם, רש"י דברים א, יג; ועוד. "בינה יתרה נתנה באשה יותר מבאיש" (נדה מה, ב) וכן מיוחד יש כאשר האשה מתייחסת לעבר, כפי שפרשו ש"מצא אשה מצא טוב" (משלי יח, כב) היינו כאשר האשה נוהגת כבדורות הקודמים, עד לאמותינו הקדושות ("מצא" בלשון עבר, בניגוד ל"מוצא אני מר ממות את האשה", בלשון הווה, כאשר האשה נוהגת לפי ה'מודה' בהוה). הנהגה זו גם מתאפיינת בצניעות, שאולי היא טעם פנימי לכך שאין האשה קוראת בקול מקרא בכורים, ודוק.

מד ויקרא רבה יג, ג (ע"פ ישעיה נא, ד).

מח בראשית יז, ה.

מט צפניה ג, ט.

נ ראה שיעור ז"ך כסלו תשע"ז. ובכ"מ.

נא לדוגמה קהלת יעקב ערך 'גרים'. ובכ"מ.

נב זחר ח"ג רמג, ב. ובריבוי מקומות.

לארץ כגור^{טז} – "גר ותושב אנכי עמכם"^{טז}. כאשר עם ישראל 'מתיישב' בארץ הוא יורד למצרים, כדי לזכור את היותו גר, ומצוות השמיטה והיובל באות להזכיר "כי גרים ותושבים אתם עמדי"^{טז} (וכמאמר דוד המלך בתפלתו "כי גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל אבותינו"^{יז}). הגרים שמצטרפים לעם ישראל מרעננים אצלנו את התחושה שאנו עצמנו גרים, ומרבים אצלנו שמחה, ולכן עתידים הגרים לנחול נחלה בארץ לעתיד לבוא.

סד תופעה נוספת של המלה גר – בקשר לאברהם אבינו – שייכת לחילופי למנ"ר שלה (ראה גם הוספות לביאור על מאמר "גן נעול" תשמ"ז): **גר** מתחלף ב**גל** (בסוד "אברהם יגל"), ב**גם** (לשון ריבוי, הן בזרע אברהם, בו נאמר "גם זרעך ימנה", והן בגרים המתווספים לעם ישראל ומרבים אותו מכח "אב המון גוים נתתיך"; רוב הגרים באים מעשו, ורמזים בנקודת ה"אמת ליעקב" שבצעקתו "ברכני גם אני אבי") ו**גן** (סוד "מגן אברהם"). ורמז: **גר גל גם גן** עולה 332 – **צמח צדק (מנחם מענדל)**; רק חלק המילוי של **גל גם גן** **גר** עולה 770).

סח בראשית כג, ד.

סט ויקרא כה, כג.

ע דברי הימים א כט, טו.

והגרים – שמבטאים את ההתקרבות לה' ואת ההתרחבות של הופעת ה' בעולם כולו – הם מקור השמחה בישראל^{טז}. בכלל, בארץ ישראל צריך להקפיד במיוחד על עבודת ה' בשמחה^{טז}, והדבר בא לידי ביטוי במיוחד במצות בכורים, שאפשר לומר שהיא המצוה הכי שמחה במצוות התלויות בארץ, כסיום פרשית מקרא בכורים – "וְשִׂמְחֶתָּ בְכָל הַטּוֹב אֲשֶׁר נָתַן לָךְ הוֹי' אֱלֹהֶיךָ וּלְבֵיתְךָ אֶתְּהָ וְהַלְלוּ יְהוָה אֱשֶׁר בְּקִרְבְּךָ!"

חלק מהשמחה בארץ, ובכלל ההתנהגות הנכונה בה, תלוי בזכרון שאנחנו גרים (שגורם גם לרגישות כלפי הגרים המצטרפים אלינו, כמפורש בתורה שוב ושוב^{טז}). אברהם אבינו, מעבר להתגירות שלו כאשר הכיר את בוראו, מגיע

סד וראה גם שיעור מוציא ט"ו תשרי תשע"ו על הקשר בין גיור גרים ו"זמן שמחתנו".

סה **מלכות ישראל** ח"א מאמר "החסידות וארץ ישראל". ראה גם ספר חרדים פנ"ט. ובכ"מ.

סו שמות כב, כ; כג, ט; ויקרא יט, לג; דברים י, יט. ראה ב"מ נט, ב.

הלומד על מִנַּת לַעֲשׂוֹת | צידה לדרך

- ◆ בבכורים עובדא (הבאה) מלולא (מקרא) ורעותא (כוונת נתינת הראשית לה').
- ◆ "אשר נתתה לי הוי'" היינו נתינה ישירה מה' יתברך.
- ◆ הגרים לא נחלו בארץ בעבר – אך הם עתידים לקבל בה חלק לעתיד לבוא.
- ◆ ניתן לעסוק במצוות שאינן נוהגות בזמן הזה כמצוות שנהגו בעבר או כמצוות שעתידות לחזור.
- ◆ המבט העתידי על המצוות – מתוך ציפיה דרוכה – מתחשב בשינויים שיקרו לעתיד לבוא.
- ◆ הבבלי מביט על העבר (תורת משה) והירושלמי על העתיד (תורת משיח).
- ◆ שרש הגרים בבניה שבבניה – השמיעה הפנימית (דעהרער) המושכת אותם להתגיר.
- ◆ הגרים – המבטאים את התרחבות הקדושה בעולם – הם מקור השמחה בישראל.
- ◆ בארץ ישראל יש לעבוד את ה' בשמחה, והבאת בכורים היא שיא שמחת המצוות התלויות בארץ.
- ◆ כדי לשמח בארץ ולנהוג בה כשורה עלינו לזכור שאנחנו גרים – תודעה שהגרים מרעננים בקרבנו.

שיעור

נשיאת הפכים וסדר העבודה

המשכות של תשובה ושמחה

קיצור מהלך השיעור

חתוך הערה על **טעות בנב הגליון** של השבוע שעבר צמחה התבוננות שלמה: התשובה העליונה של הבינה היא **תשובה משמחה**, שיש בה **נשיאת הפכים**, כך כאשר רוצים להמשיך את העבודה הזו למטה, עד לרגליים, צריכים **לפצל את הפכים** – השמחה לנצח והתשובה להוד. השמחה היא הכח להמשיך את כל **ההשפעות הטובות**, וכאשר יהודים זוכים לכל צרכיהם ומתמלאים שמחה הם יכולים גם **לעשות תשובה**. השיעור הקצר חותם בכמה סיפורים על **השמחה של החוזה מלובלין**, עם מסר אקטואלי ביחס לחטופים – שכולנו מייחלים **לשמחת השחרור** שלהם בקרוב.

הוא לא התשובה בכלל, אלא תיקון פגם הברית בפרט, עם המשמעות הכללית שלו – קיבוץ גלויות. זו אחת הסבות שעושים כזה 'עסק' דווקא מהתיקון הזה, שיש לו משמעות כללית. אבל אחר כך התבוננתי עוד קצת בענין, ויצא מהלך יפה:

בינה, נצח והוד

מה סדר ברכות הבקשות? הסברנו בשיעור שבוע שעבר באריכות יחסית, ונחזור רק על מה ששייך לנו כעת – "אתה חונן לאדם דעת" בחכמה, "השיבנו" בבינה, "סלח נא" בחסד,

תשובת השנה.

בגב הגליון בשבוע שעבר שאלתם 'על מה להתפלל קודם – פרנסה או תשובה?', ועניתם לפי השיעור בגליון^א שברכת "ברך עלינו", שעוסקת בפרנסה, קודמת לברכת "תקע בשופר גדול", שעוסקת בקיבוץ גלויות עם המובן הפנימי של תיקון פגם הברית. כשקראתי את הגב, אחרי ההדפסה, רציתי להעיר שהוא לא היה כתוב טוב, כי הרי על התשובה עצמה מבקשים הרבה קודם, בברכה השניה של הבקשות, "השיבנו אבינו לתורתך וכו"^ב. "תקע בשופר גדול" הנושא

נרשם ע"י איתאל גלעדי. לא מוגה. י"א מנחם־אב תשפ"ד – עין כרם.

א שיעור ה' מנחם־אב השתא.

ב על ברכה זו ראה מאמר "ברכת התשובה" בספר

תשובה של ההוד היא תשובה כפשוטה, תשובה מרחוק, כשהחוויה העיקרית היא שאני בורח מהרע, מהריחוק מה' עצמה למקומהג?מקושרת).

לשון וידי, שהוא חלק ממצות התשובה¹⁴. תשובת ההוד מקבלת אמנם מהבינה, אבל מושפעת מהמלכות, והמלכות נמצאת בגלות כל עוד החוטה לא עשה תשובה (תשובת המלכות היא תשובה תתאה, החזרת המלכות עצמה למקומהג?מקושרת).

לכן התשובה של ההוד היא תשובה כפשוטה, תשובה מרחוק, כשהחוויה העיקרית היא שאני בורח מהרע, מהריחוק מה' (תוך שמיעת הדרישה "רשע, תן תודה!"¹⁵). ממילא, התשובה היא לא בשמחה (על ההתקרבות לה') אלא במרירות (על הריחוק שדוחף אותי לברוח). אם "בינה עד הוד אתפשטת", מה קרה לשמחה שהיתה בבינה? צריך לומר שבתשובה משמחה יש את התשובה עצמה ויש את התוספת של השמחה. התשובה והשמחה הן בעצם שני הפכים – מתאים ל"הנסתרת להוי' אלהינו"¹⁶, אמא עילאה, שם יכולים להיות שני דברים יחד. באגרת התשובה כתוב¹⁷ שלא כל אחד זוכה לחודה ובכיה בעת ובעונה אחת, אבל מי שבעלמא דאתכסיא, בבינה, כן מחבר את שתיהן יחד. ממילא, הציור הוא שמקור התשובה הוא בינה, בינה היא גם "אם הבנים שמחה"¹⁸ והיא גם עולם התשובה, ובה התשובה והשמחה הן ביחד. אבל כאשר ההשפעה הזו מגיעה לנצח והוד, ששניהם מקבלים מהבינה, היא כבר מתחלקת – השמחה הולכת לנצח והתשובה הולכת להוד¹⁹. הוד הוא

"ראה נא בענינו" בגבורה, "רפאנו" בתפארת, "ברך עלינו" בנצח ו"תקע בשופר גדול" בהוד. פנימיות הבינה היא שמחה והתשובה של הבינה היא תשובה עילאה²⁰, תשובה מתוך שמחה²¹. השמחה של התשובה היא הרגשת ההתקרבות – התשובה

היא התקרבות לה' יתברך וכאשר מתקרבים לה' שמחים.

הבינה היא המקור המשותף של שתי הרגלים, שתי הכליות²² (שגם מבשלות את הזרע של היסוד), הנצח וההוד²³: כך, על הנצח כתוב "כי בו ישמח לבנו כי בשם קדשו בטחנו"²⁴, קשר הדוק בין השמחה (פנימיות הבינה) והבטחון (פנימיות הנצח), ועל הוד כתוב בפירוש "בינה עד הוד אתפשטת"²⁵.

התחלקות התשובה בשמחה

הווארט הוא שבהוד יש גם תשובה – תיקון של "הודי נהפך עלי למשחית"²⁶ – לכן הוד

ג תניא, אגה"ת פ"ד.

ד תשובה שמחה עולות 1066 – מא (יה הוי', סוד "בטחו בהוי' עדי עד כי ביה הוי' צור עולמים") פעמים הוי', סוד "אם הבנים שמחה".

ה "כליות יועצות" (ברכות סא, א; וראה גם תקו"ז מח ותניא אגה"ק טו) ואת העצה הן מקבלות מהבינה, בסוד "בן חמשים לעצה" (אבות פ"ג מ"ז). עצות סתם הן בכח הדעת התלויה בבינה, "אם אין בינה אין דעת", ועצות של "פלא יועץ" (ישעיה ט, ה) תלויות שער היג של הבינה המתגלה "בן חמשים", לאחר העמקת הדעת, "אם אין דעת אין בינה" (אבות פ"ג מ"ז). העצות שמקבלת הכליה השמאלית מהבינה, עצות ההוד, הן עצות מחושבות, ואילו העצות שמקבלת הכליה הימנית מהבינה, עצות הנצח, הן עצות של "מושכל ראשון", ללא כל התבוננות (בהיות הנצח סוף התפשטות קו הימין, המתחיל בהברקת החכמה), ודוק.

ו ברבינו מקומות. ראה לדוגמה תניא אגה"ק יד.

ז ראה ביאור הגר"א על תקו"ז יח (לא, ב).

ח תהלים לג, כא.

ט ע"פ הקדמת תקו"ז, ד, א. ראה ע"ח שער הכללים פ"ד; ע"ח שכ"ט (הנסירה) פ"ח.

י דינאלי, ח.

יא רמב"ם, הלכות תשובה פ"א ה"א.

יב עפ"י סנהדרין מג, ב.

יג דברים כט, כח.

יד ראה אגה"ת סופ"י ופי"א.

טו תהלים קיג, ט.

טז דוגמה נוספת להתחלקות כזו היא בראש השנה ויום הכפורים: שניהם שייכים לזמן התשובה, מקבלים מהבינה, אך בראש השנה מתקיים "חדות הוי'" היא מעזכם" (נחמיה ח, י) וביום הכפורים מצות היום היא וידי דברים (ראה חינוך מצוה שסד). נמצא שראש השנה הוא נצח שמקבל מבינה, סוד "מצות היום בשופר" (ר"ה פ"ג מ"ג) ויום הכפורים הוא הוד המקבל מבינה. ורמז: שופר ודוי –

מלובלין, בעל ההילולא של תשעה באב. אחד הדברים שמאפיינים את החווה – כפי שרואים מכמה וכמה סיפורים – הוא שהמדה של החצר שלו היתה שמחה, הוא היה רבי שמח. כמה שהוא היה מיוחד בפרישות שלו מהעולם הוא גם היה מאד בתוך העולם, עסוק בהמשכה של שפע ברכה וישועה לעולם.

זו היתה בעצם גם המחלוקת בינו לבין היהודי הקדוש – בשביל מה יש רבי? החווה סבר שהרבי מיועד להמשיך פרנסה ליהודים בגשמיות (בעוד היהודי חשב שעיקר התפקיד של רבי הוא להדריך בעבודת ה' הפנימית). מהי בעצם המשכת פרנסה? לגרום לשמחה כפשוטה – כשליהודים יש פרנסה יש להם שמחה. ממילא יוצא שברכת הפרנסה היא הנצח, כמו שהסברנו באריכות לפי הכוונות, והנצח הוא השמחה. באמת, עם הנצח שלו החווה רצה לנצח את הבעל־דבר בענין מלחמת גוג ומגוג וביאת משיח – ממש מסר את נפשו על הענין, הכל בדרך של שמחה (לכן הוא בחר את שמחת תורה כיום העיקרי לפעול בו את הענין).

פדיון שבויים ושלוש בית בשמחה

אחד הסיפורים שהכי תפס אותי בענין הוא סיפור עם מסר אקטואלי: הביאו שבויים יהודים ללובלין והם סבלו יסורים. לא כתוב בפירוש בסיפור, אבל כנראה דרשו בשביל לפדות אותם סכום גדול שלא היה לתת. רבי דוד מלעלוב בכה נורא על הגורל של השבויים ומיהר אל החווה לבקש עליהם רחמים. החווה אמר לו – ככה לא תעזור להם שום דבר, עם הבכי שלך לא תוכל להושיע אותם. בשביל לעזור להם צריך להיות שמח. אם מישהו טובע בנהר, נקלע למערבולת, אם מי שרוצה להציל אותו מתקרב אליו יותר מדי ומחזיק בו – הוא טובע איתו יחד. כדי להציל את הטובע צריך קצת לשמור מרחק, להיות לא לגמרי במקום שלו. הכוונה כאן שכמה שהמצב עצוב, צריך להיות בשמחה – מה שתלוי בשמירה על ריחוק מסוים –

תשובה, כנ"ל, ובנצח, נצחון, יש שיר נצחון, שיר שמח. השמחה גם גורמת לנצחון¹ – כבר כשיוצאים לקרב שדים ניגון שמח, ניגון נצחון, ובזכותו מנצחים. דרשנו כמה פעמים² גם את הקשר בין השרשים נצח ושמח.

זהו עיקר הווארט, והוא מסביר עוד משהו:

כתוב³ שבמקור – בעולם התהו, עולם שיש בו אורות גדולים – נצח והוד היו יחד, "תדין פלגי גופא"⁴ של ספירה אחת, כי בשרש (עולם התהו) שתי התכונות הן אחד, תשובה משמחה. אחר כך, דווקא בעולם התיקון יש התחלקות – השמחה כאן (בנצח) והתשובה כאן (בהוד) – אבל העבודה שלנו היא לחבר את התשובה עם השמחה. צריך לקיים "מי זאת

עולה מן המדבר"⁵ – לחבר תשובה תתאה, שהיא בעצם עלית המלכות להוד, עם תשובה עילאה, שמחת הנצחון של הנצח (שנמשכת משמחת הבינה).

שמחת החווה

היום זכיתי לסיים בספר "זכרונם לברכה" גם את הסיפורים על רבי הלל מפאריטש, בעל ההילולא, וגם להשלים את הסיפורים על החווה

מצוות היום של ראש השנה ומצות היום של יום הכפורים – עולים ברית, הכל לשם תיקון הברית וקייבוץ גלויות בגאולה האמתית והשלמה.

יד – ראה תניא ריש פכ"ו.

יח – ראה שיעור ד' ניסן תש"פ (ובהערות שם). וראה גם שיעור י"א אדר תשע"ד. ועוד.

יט – אוצרות חיים שער הנקודים פ"ד ופ"ז.

כ – זהר ח"ג רלו, א (ברע"מ); ע"ח שכ"ד (עי"מ) פ"א.

כא – שה"ש ג, ו; ח, ה. וראה כש"ט (קה"ת, הוצאה שלישית) אותיות סזא ורתה.

דווקא בעולם
התיקון יש
התחלקות –
השמחה כאן
(בנצח) והתשובה
כאן (בהוד) – אבל
העבודה שלנו
היא לחבר את
התשובה עם
השמחה

של החווה שכל ההשפעות של הצדיק הן בכח השמחה.

סדר העבודה

מכל זה מובן הווארט שלנו, שצריך להקדים את הפרנסה לתיקון פגם הברית, להקדים את הנצח להוד. כמו שאמרנו – השמחה הולכת לנצח והתשובה להוד. צריך קודם כל פרנסה, "ברך עלינו", כי כל השפעה וכל תיקון תלויים קודם כל בשמחה, שהמקור שלה הוא אמא¹.

בכל זאת, נשים לב שקדימת

הנצח להוד היא לפי סדר הספירות, המבטא את ההשפעה מלמעלה למטה. אבל העבודה שלנו היא מלמטה למעלה. כשעולים מלמטה למעלה ההוד קודם לנצח. כלומר, אנחנו מתחילים דווקא מתשובה כפשוטה, תשובה על החטא במרירות, ומתוכה מגיעים לשמחה. כך מבואר בתניא² – על יסוד פרק התהלים של בעלי התשובה³, פרק נא שאמר דוד ש"הקים עולה של תשובה"⁴ – שמתוך "זבחי אלהים רוח נשברה"⁵ וחיות "וחטאתי נגדי תמיד"⁶ זוכים ל"תשמיעני ששון ושמחה תגלנה עצמות דכית"⁷.

אכן, בעבודה שלנו מלמטה למעלה אנחנו מבקשים מה' המשכה מלמעלה למטה – השפעת שמחה, עם כל הברכות הכרוכות בה, ומתוך כך תשובה הפועלת תיקון וקיבוץ גלויות.

בעבודה שלנו
מלמטה למעלה
אנחנו מבקשים
מה' המשכה
מלמעלה למטה
– השפעת
שמחה, עם כל
הברכות הכרוכות
בה, ומתוך כך
תשובה הפועלת
תיקון וקיבוץ
גלויות

ורק אם אתה שמח אתה יכול לעזור לו, אתה יכול להציל אותו. זהו סיפור מאד אקטואלי, איך עוזרים לחטופים.

עוד סיפור על השמחה שאפיינה את החווה: החתן של הישמח משה, ה"אריה דבי עליאי", בא אל החווה להתברך לפני החתונה (הוא היה חסיד של החווה עוד לפני שקרב אליו גם את חמיו). הוא שאל את החווה אם בשנה הראשונה הוא יכול לבוא אליו ליום טוב. בהלכה כתוב⁸ שלא צריך לזוז מהבית

בשנה הראשונה, צריך לקיים "נקי יהיה לביתו שנה אחת ושמח את אשתו אשר לקח"⁹. החווה ענה לו 'אלינו מותר לנסוע גם בשנה הראשונה'. הוא התבונן הרבה, אם הכוונה שמוותר ללכת לצדיק בכלל, אז מה פירוש 'אלינו מותר'? הוא אמנם קשור לחווה, אבל הרי יש כמה וכמה צדיקים בדור, ומדברי החווה היה משמע שדווקא אליו מותר לבוא. כשהוא הגיע לביתו הזדמן לו לראות בספר החינוך¹⁰ שכתוב שאחת הסיבות שמוותר לצאת לכמה ימים בשנה הראשונה היא שמחת רעים, לשמוח עם חברים, כי כאשר החתן יחזור הביתה הוא יביא איתו שמחה¹¹. זהו חידוש יפה של החינוך. הוא הבין ש'אלינו' הכוונה שהמדה של החווה כרבי היא שמחה, ובכלל כל החצר שלו היא שמחת רעים, והשמחה מצדיקה לצאת לזמן קצר – כמו חג – כדי לחזור אחר כך הביתה ביתר שמחה, לקיים את מצות "ושמח את אשתו" ביתר הידור.

אלו היו שתי דוגמאות, שני נושאים עיקריים של השפעות שמחה, אבל בכלל, יש ווארט

כו כנראה שבית פשיסחא – החל מהיהודי הקדוש – רצו להמשיך ממוחין דאבא, למעלה מהתשובה (וראה ב"זכרונם לברכה" שם שהחווה אמר שהוא מקובל מרבתינו שבתפילין דרש"י, מוחין דאמא, אסור להסיח את הדעת, אבל דווקא בתפילין דר"ת, מוחין דאבא, הסח הדעת אינו מזיק, כי שרשם גבוה יותר), ודוק.

כז תניא פכ"ו. ראה גם אגה"ת פ"א.

כח ראה קונטרס "פוקח עורים".

כט מו"ק טז, ב.

ל שם פסוק י.

לא שם פסוק יט.

לב שם פסוק י.

כב חכמת אדם כלל קצט סעיף יט; קיצושו"ע סימן קמט סעיף יג. ועוד.

כג דברים כד, ה.

כד ספר החינוך מצוה תקפב.

כה ראה גם שכינה ביניהם הקדמה הערה יא (ריש עמ' לב).

ליקוטי לוי יצחק על התניא – ההבדל בין שתי הנפשות

”זה לעומת זה”

קיצור מהלך השיעור

בשבת זו, כ' מנחם-אב תשפ”ד, אנו מציינים שמונים שנה מהסתלקותו של הרה”ק רבי לוי-יצחק שניאורסון זצ”ל, אביו של הרבי מליובאוויטש. רבי לוי-יצחק היה רב עיר תקיף, שהנהיג את עדתו בזמנים קשים והתמודד במסירות נפש עם אימי המשטר הקומוניסטי, עד שבסופו של דבר נאסר והוגלה (ונפטר בגלותו).

לצד העיסוק בעולם המעשה, היה רבי לוי-יצחק ‘מקובל חסידי’, אותו הגדיר מחותנו, כ”ק אדמו”ר הריי”צ, כגדול המקובלים בדורו. רבי לוי-יצחק עיין בכל חלקי התורה – פסוקי התורה, מאמרי חז”ל, ספר הזהר ומאמרי החסידות – ב’משקפיים’ של קבלת האריז”ל, תוך דקדוק מופלא בכל מלה ואף בכל אות וביאור כל פרט לפי יסודות הקבלה, שהיו פרושים לנגד עיניו כשלחן ערוך.

לדאבון הלב, כמעט כל כתביו של רבי לוי-יצחק – עשרות אלפי גליונות כתובים – הוחרמו על ידי הקומוניסטים ונעלמו. לפליטה נותרו רק אגרות קודש שהוא שלח, ונשתמרו בידי אחרים, וגם ספר הזהר וספר התניא שהיו עמו בעת גלותו והוא רשם בצדידיהם הערות (כדיו שרקחה לו אשתו הרבנית מצמחים שמצאה). בניגוד לכתיבה הרגילה שלו, שהצטיינה באריכות ובהירות, ההערות בשולי הספרים נכתבו בתכלית הקיצור. כאשר הוברחו הספרים אל מחוץ לחסך הברזל קיים בו בנו, הרבי, “בן יכבד אב” – הוא דאג להדפסת כל הכתבים שנצלו והקדיש בכל התועודות פרק זמן לבאר קטע מתורתו של אביו (ביאורים שנדפסו בסדרת “תפארת לוי יצחק”).

בתוך כתביו, ביאורי רבי לוי-יצחק לתניא קובעים ברכה מיוחדת לעצמם. חסידים מאז ומעולם ידעו כי אדמו”ר הזקן דקדק בכל תבה ובכל אות בספר התניא, ובודאי יסד את הדברים על סודות הקבלה, אך רבי לוי-יצחק בעוצם עיונו ובקיאותו פותח שער חדש בתשומת הלב לדיוקים ובביאורם לפי קבלה. מכורח הקיצור השאיר רבי לוי-יצחק למעינינו מקום ללמוד בחזרה את משמעות הדברים בחסידות, כאשר הלימוד פוקח עינים להבנות חדשות ונפלאות בספר התניא, התורה שבכתב של החסידות.

דרך הלימוד של הרב גינזבורג, המחברת את הקבלה עם החסידות, מקבלת השראה רבה מרבי לוי-יצחק, והרב ביאר במשך השנים רבות מתורתיו הנדפסות. בתקופה האחרונה עמלים על הכנה לדפוס של ספר המבאר את הערות רבי לוי-יצחק על התניא (בעריכת הרה”ח יהודה-ליב

שי' ויסגלס, חתן הרב), ולכבוד "גבורות שמונים שנה" מההסתלקות מוגש כאן תדפיס ראשון של פרק אחד מתוך הספר העתידי:
 בפרק ג בספר התניא מתאר אדמו"ר הזקן את **מבנה הנפש האלקית**. בפרק ו הוא מתאר את **מבנה הנפש הבהמית**. כאשר לומדים בעיון ובתשומת לב את שני הקטעים המקבילים רואים ביניהם **הבדלים דקים**, אותם תולה רבי לוי-יצחק **בהבדל העמוק** בין שתי הנפשות, שיסודו **ההבדל בין עולם התהו לעולם התיקון** (ותוך כדי הדברים מתבאר באריכות סוד המלה "זה", בקדושה ובקליפה, והעימות עם קליפות של זנות ועבודה-זרה).

הבהמית איננה משלוש קליפות הטמאות לגמרי, אף היא נקראת "סטרא אחרא" – צד אחת, שאינו צד הקדושה – כי בעוד שהנפש האלוקית כלולה מעשר ספירות קדושות, נפש הבהמית כלולה מ"עשר כתרין דמסאבותא" (עשרה כתרין של טומאה), והיינו, שיש בה כחות של טומאה (אך היא איננה מהקליפות הטמאות לגמרי, כי יש בה גם טוב²).

בדומה לנפש האלוקית, הבנויה משלושה שכלים המולידים שבע מידות, כך גם בנפש הבהמית ישנם שלושה שכלים המולידים שבע מידות, ואיכות המידות הללו תלויה בשכל המולידן "לפי שכלו יהולל איש"³.

רבי לוי יצחק מדייק כאן כמה דיוקים בלשון התניא, שמאפיינים את ההבדל שבין הנפש האלוקית לנפש הבהמית.

רעים הנ"ל" (הוספה שלכאורה אינה הכרחית כאן להבנה).
 ב כפי שמבואר בפרק א של תניא, שמהנפש הבהמית באות גם המדות של רחמנות וגמילות חסדים. אמנם כתוב שסימני ישראל הם בשלושה דברים, רחמנים ביישנין וגומלי חסדים (יבמות עט, א), אבל המדה של ביישנות אינה דבר טבעי בנפש הבהמית של יהודי, אלא היא דבר שהתחדש במתן תורה, כפי שמבואר בגמרא (שם) שמדת הביישנות נטבעה בעם ישראל כאשר דיבר עמם ה' במתן תורה "בעבור תהיה יראתו על פניכם" (שמות כ, יז), שהרי "אלמלא נתנה תורה לישראל, אין כל אומה ולשון יכולין לעמוד בפניהם. והיינו דאמר רבי שמעון בן לקיש: שלשה עזין הן: ישראל באומות וכו'" (ביצה כה, ב).

ג משלי יב, ח.

בפרק ו בספר התניא קדישא כתוב:
 והנה זה לעומת זה עשה אלקים. כי כמו שנפש האלקית כלולה מעשר ספירות קדושות ומתלבשת בשלושה לבושים קדושים, כך הנפש דסטרא אחרא מקליפות נוגה המלובשת בדם האדם כלולה מעשר כתרין דמסאבותא, שהן שבע מדות רעות הבאות מארבע יסודות רעים הנזכרים לעיל, ושכל המולידן הנחלק לשלש שהן חכמה בינה ודעת מקור המדות. כי המדות הן לפי ערך השכל. כי הקמן חושק ואוהב דברים קטנים פחותי הערך, לפי ששכלו קטן וקצר להשיג דברים יקרים יותר מהם. וכן מתכעס ומתקצף מדברים קטנים, וכן בהתפארות ושאר מדות.

הדומה והשונה במבנה הנפשות

לאחר שבפרקים ב ו ג ביאר אדמו"ר הזקן את מבנה הנפש האלוקית – "נפש השנית בישראל", בפרק ו אדמו"ר הזקן מבאר את מבנה הנפש הבהמית.

הגדרתה של נפש הבהמית היא "סטרא אחרא" מקליפות נוגה⁴. כלומר, למרות שהנפש

א קליפות נוגה היא אחת, ומדוע הניסוח כאן בתניא הוא "קליפות" בלשון רבים, ולא "קליפת", בלשון יחיד? יש לומר שהכוונה לרמז לארבעת היסודות של קליפת נוגה המפורטים בפרק א של התניא, שכל אחד מהן הוא שרש לכמה מדות רעות של הנפש הבהמית, וכפי שמזכיר מיד בהמשך "שהם שבע מדות רעות הבאות מארבע יסודות

המידות, ותפקידו של השכל שבה הוא רק להוליד ולהנהיג את המידות (כמו שגם מדויק בלשון התניא כאן, "ושכל המוליד", דהיינו שאין לשכל של הנפש הבהמית מהות לכשעצמו, אלא רק מה שהוא מוליד את המדות¹¹).

ההבדל היסודי שבין הנפשות גורר בעקבותיו שינוי גם באופיין של המידות עצמן – המידות של הנפש האלוקית הן "מדות שכליים", ואילו המידות של הנפש הבהמית (כפי שרבי לוי יצחק מפרט בהמשך ההערה) הן "מדות טבעיים". מידות שכליות הן מידות מאופקות ומתונות יותר, שהאדם לא נסחף אחריהן. לעומתן, מידות טבעיות הן סוחפות ומתפרצות (על דרך האמור בבנו הבכור של יעקב אבינו, ראובן, שבגלל היותו "פחז כמים"¹² הפסיד את הבכורה).¹³

סוד ה"זה"

פרקנו פותח במילים "והנה זה לעומת זה עשה אלקים". רבי לוי יצחק מעיר בסוגריים בתוך הדברים שהקדמת המידות לשכל בנפש הבהמית, מתאימה למילה "זה", הרומזת לעולם התהו, שהוא שרשה של הנפש הבהמית, וגם בו המידות קודמות למוחין – ה"ז, הרומזת לשבע המידות, ז"ת (ז תחתונות), קודמת ל"ה, הרומזת למוחין, ג"ר (ג ראשונות, היינו ספירת הבינה, ה עילאה, הכוללת את כל הג"ה, בסוד "היכל

הדיוק הראשון שלו הוא שבפרק ג, לגבי מבנה הנפש האלוקית, מקדים אדמו"ר הזקן תמיד את השכל למידות – "שהן שלש אמות ושבע כפולות, פירוש חכמה בינה ודעת ושבעת ימי הבנין חסד גבורה תפארת כו', וכך בנפש האדם שנחלקת לשתיים שכל ומדות. השכל כולל חכמה בינה ודעת. והמדות הן...". לעומת זאת, בתיאור המבנה של הנפש הבהמית, כאן, הוא מקדים את המידות לשכל "שהן שבע מדות רעות... ושכל המולידן הנחלק לשלש שהן חכמה בינה ודעת מקור המדות".

ובלשונו:

לעיל בפרק נ בנפש האלקית הקדים שכל ואחר כך מדות, וכאן בנפש הבהמית מסמרא אחר הקדים ז' מדות ואחר כך שכל.

רבי לוי יצחק מבאר שהסיבה להבדל נעוצה בהבדל המהותי שבין

הנפשות: מהו העיקר במבנה הנפש, השכל או המידות? האם המידות הן רק תולדה של השכל, או שהשכל נועד כדי להוליד את המידות? ובלשונו:

הוא כי בנפש האלקית העיקר והקודם הוא השכל, ולכן משכנה במוח מקום השכל כמו שכתוב לקמן בפרק מ, ומדותיה הם מדות שכליים, ובנפש הבהמית העיקר והקודם הוא המדות ולכן משכנה בלב מקום המדות כמו שכתוב שם, ומדותיה הן מדות טבעיים,

רבי לוי יצחק מציין לפרק ט של התניא, בו מבואר מקום משכנן של הנפשות, נפש האלוקית מקומה במוח, מה שמוכיח שעיקרה הוא השכל, והמידות הן רק תולדה, ואילו נפש הבהמית מקום משכנה הוא בלב¹⁴, מה שמוכיח שעיקרה הוא

11 דם הוא גם מלשון דמיון, והיינו שהחלל השמאלי מלא דמיונות, וכידוע שאחד ממאפייני הנפש הבהמית הוא "כח המדמה" (ככינויו השגור של היצר הרע אצל רבי נחמן מברסלב, וראה גם פלח הרימון שמות ע' קפ, ויקרא ע' רג, ובכ"מ).

12 וכפי שמופיע ברשימת הרש"ג אסתרמן (הובא בתניא בצירוף מ"מ ליקוטי פירושים וש"נ, ע' קנד) "ושכל המולידן – כי הוא רק להנהיג".

13 בראשית מט, ד.

14 יש לומר שהטעם להבדל הזה בין המידות של הנפש האלוקית למידות של הנפש הבהמית, הוא ש"ישראל עלו במחשבה" (בראשית רבה, א), במוח, ולכן גם מידותיהם הן שכליות, אבל שאר הנבראים בששת ימי בראשית (כולל המלאכים, כמבואר בתניא פל"ט) נבראו בעשרה מאמרות, בדבור העליון (והדבור הוא לבוש המידות), לכן המידות שלהם הן טבעיות.

מידות שכליות הן
מידות מאופקות
ומתונות יותר,
שהאדם לא נסחף
אחריהן. לעומתן,
מידות טבעיות
הן סוחפות
ומתפרצות

14 ובלב עצמו בחלל השמאלי, כמבואר שם, שהוא "מלא

ישנו גם מקור מפורש בכתוב ש"זה" היינו קליפת מצרים, במאמר משה אל העם "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא הוי' אתכם מזה ולא יאכל חמץ"^{טז} – היציאה ממצרים היא יציאה "מזה"^{יז}.

זה – נוטריקון זנות הבל

בדרך כלל בקבלת האריז"ל למלה "זה" משמעות אחרת, חיובית. כך מבואר ב"מאורי אור"^{יח} לרבי מאיר פאפירש (העורך של ספרי קבלת האריז"ל, העץ חיים ופרי עץ חיים ועוד), ספר הערכים הקבלי הנזכר לדוב בלקוטי תורה^{יט}: זה נקרא היסוד וסימנו זה ינחמנו, כי היסוד הוא המנחם בשפעו לעולם. זה נקרא התפארת כי יש בו י"ב צרופי הוי' נימטריא זה. וקרא זה אל זה השפעת תפארת ליסוד.

כלומר, זה שייך לספירת היסוד, ה"צדיק יסוד עולם"^כ, כפי שנלמד מנח הצדיק עליו נאמר "זה ינחמנו"^{כא}. התפקיד של הצדיק הוא גם לנחם, וכמו שהעיד הרבי על עצמו "מיום הלכי לחדר ועוד קודם לכן התחיל להתרקם בדמיוני ציור הגאולה העתידה... גאולה כזאת ובאופן כזה שעל ידה יהיו מובנים יסורי הגלות הגזירות והשמדות... והכל יהיה באופן אשר בלבב שלם ובהבנה מלאה 'יאמר ביום ההוא אודך הוי' כי

נופל על לשון "זקרב", וגם משמעותו דומה, לשון פגישה ופגיעה כפי שכתב המהרש"א בסנהדרין (שם).

טז שמות יג, ג.

יז וראה עד"ז בראשית נ, כה; שמות יא, א; יג, יט.

יח אות ז"ן, ס"ח.

יט עד כדי כך מגיעים הדברים, שהספר "מאורי אור" עם פירוש "יאיר נתיב" לר' נתן נטע בן ר' יהודה לייב מנהיים שנדפס לראשונה בשנת תס"ט, נדפס שוב עם פירוש הנ"ל בשנה שאחרי הסתלקות הצמח צדק – שנת תרכ"ז – על ידי ר' משולם רייך חתנו של הרה"ק ברוך שלום בן הצ"צ. בהסכמתו של הרה"ק ר' ברוך שלום לספר הוא מסביר שמטרת ההדפסה היא להקל על המעינים בהערות הצ"צ בלקו"ת, שם הספר נזכר לרוב.

כ משלי י, כה.

כא בראשית ה, כט.

קדש הקדשים"^פ.

שבירת עולם התהו היתה במידות שלו, "ז' מלכין קדמאין", שבהם נאמר "וימלך... וימת"^ט, אך יש בו גם ג"ר (כאשר בחכמה ובינה שלו היה ביטול אחרונים, ובכתר היה רק פגם, כידוע). אמנם מוחין אלו דתהו אינם ענין כשלעצמו ("מוחין בעצם"), אלא הם רק מוחין השייכים למידות, מוחין שמולידים את המידות, ולכן בתהו המידות הן העיקר והן קודמות לשכל שנועד רק כדי להולידן.

ובלשונו:

(וכמו שכתבתי במקום אחר בסיעתא דשמיא, בענין זה, שקאי על תהו, וזו הוית קודם לה"י הג"ר), נמצא שמבנה הנפש הבהמית לעומת הנפש האלוקית נרמז גם במילים הפותחות את הפרק (שמקורן בפסוק^ק) "זה [הקדמת המדות למוחין] לעומת זה [דקדושה, 'זה אלי ואנוהו'^כ, וכידוע שמה נתנבא ב'זה'^כ]."

תופעה דומה לכך יש גם בפסוק "ולא קרב זה אל זה"^ט שמדבר על עם ישראל למול המצרים, כמו שכאן מדובר על נפש האלוקית לעומת נפש הבהמית^ט.

ח וכן האות ה במילוי, הי, כוללת את הבינה (ה) והחכמה (י, הכולל גם קוצו של י, כתר). באופן זה גם בתוך המוחין גופא הסדר הוא מלמטה למעלה, הבינה קודמת לחכמה, וכן רומזת צורת האות ז (י מעל ו) למלכות (י מעל ו המידות) (כמבואר במאורי אור אות ז: "הנה אות ד' מורה על היות הנוקבא גוברת על בעלה י' על ו', ובעת רצון זה עטרה בראש צדיק, ובעת דין נק' זה ז"ן לעשות דינים דאתגבר נוקבא על דוכרא הוה"^י).

ט בראשית לו, לא.

י ע"ח שער שבירת הכלים פ"ב.

יא קהלת ז, יד.

יב שמות טו, ב.

יג פסיקתא זוטרותא מטות קלו, ב, הובא ברש"י במדבר ל, ב.

יד שמות יד, כ.

טו הביטוי "זה אל זה" מופיע רק עוד פעם אחת, בפסוק "וקרא זה אל זה" (ישעיה ו, יג), שבפשוטו מדבר בשרפים שכולם קדושים, אך יש לומר שגם שם "זה" אחד כולו בקדושה ו"זה" שני הוא שרש לנה"ב. בשל הזהות בביטויים דרשו חז"ל (מגילה י, ב; סנהדרין לט, ב; תנחומא בשלח יג) גם את הפסוק "ולא קרב זה אל זה כל הלילה" על המלאכים, שבקשו לומר שירה ולא ניתן להם (וכן "וקרא"

ישראל בעבודה זרה שאין בה ממש [היינו שהיא הבל!], ולא עבדו עבודה זרה אלא להתיר להם עריות בפרהסיא^{כב}. כלומר, המניע והעיקר היא הזנות, ובעקבותיו מגיע השכל לטעות ושיבוש^{כט}.

לצאת מקליפת הצרים

כאמור לעיל, קליפת מצרים נקראת "זה" – "זכור את היום הזה אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים כי בחזק יד הוציא הוי' אתכם מזה". לפי הרמז של "זנות-הבל" הרי שגם בקליפת מצרים יש זנות והבל, ויש לומר שהם רמוזים בשני הביטויים בפסוק "אשר יצאתם ממצרים מבית עבדים"^ל:

"מצרים" היא "ערות הארץ"^{לא}, מקום שכל כך נגוע בזנות, עד שהדבר משפיע על מי שנמצא בו. כך מפרש הבעל שם טוב^{לב} שאברהם אמר "הנה נא ידעתי כי אשה יפת מראה את"^{לד} בגלל השפעת המקום עליו.

"בית עבדים" מסמל את ה"הבל" – את העבודה זרה, עבדות למי שאיננו ה' (שהעבד שלו איננו עבד לאף אחד אחר, "כי לי בני ישראל עבדים", עבדי הם ולא עבדים לעבדים^{לז}).

מבואר בחסידות, שבדקות העיסוק בכל מה שמתקשרים ומתייחסים אליו בתור דבר נפרד

כח סנהדרין סג, ב.

כט הצמד זנות-הבל מופיע ביחד הרבה פעמים. לדוגמא, כאשר חז"ל ביטלו את היצר של עבודה זרה (יומא סט, ב) הם רצו לבטל גם את יצר הזנות (אלא שנשמעו מכך כדי לא לבטל את מצות "פרו ורבו", עיי"ש).

דוגמא נוספת בפסוק שאומרים פעמיים בכל יום "ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם" (במדבר טו, לט), ואמרו חז"ל "אחרי לבבכם" זו מיונות... ואחרי עיניכם" זו זנות" (ספרי עה"פ). אמנם ההבל במוח טפל לעיקר, שהוא הזנות של הלב "אחרי לבבכם", לכן הכל נכלל בהמשך הפסוק בתוך הזנות – "אשר אתם זנים אחריהם". ואכן, גם עבודה זרה נקראת זנות, בהיותה בגידה ב"איש של מעלה", כפי שמופיע שוב ושוב בדברי הנביאים (בפרט בהושע ויחזקאל).

ל שמות יג, ג.

לא בראשית מב, ט. ועיי"ש שם באלשיך.

לב ראה מאור עינים שמות ד"ה "זהו מחשבות רבות".

לג בראשית יב, יא.

לד ב"מ, יא.

אנפת בייכביכג, המחשבה של הצדיק היא כיצד לנחם את עם ישראל בשלימות, וכסיום הפסוק "ישוב אפך ותנחמני".

מלבד זאת, המילה זה שייכת גם לספירת התפארת, כי זה בגימטריא יב, המרמזים על יב הצירופים של שם הוי' שבתפארת, שהם יב גבולי אלכסון (המקבילים ל- יב השבטים של יעקב, שמדתו תפארת).

אכן, זהו הפירוש של "זה" של צד הקדושה, אמנם ה"זה" דלעומת- זה, נרמזו בהמשך דבריו^{כד}, בהם מביא ה"מאורי אור" ש-ז מצות בני נח רומזות ל-ז מלכין קדמאין של עולם התוהו, וכנגד ניצוץ הקדושה שבכל אחד מהמלכים ישנה מצוה אחת. הוא

כותב ששבע המצוות הללו, שכנגד שבע המידות, נרמזות באותיות א-ב-ג-ד-ה-ו-ז:

א – אבר מן החי. ב – ברכת ה'. ג – גזל. ד – דינים. ה – הבל מעשה תעתועים^{כה}, היינו עבודה זרה^{כו}. ו – זוי, רמז לשפיכות דמים המביאה ווי ויללה בעולם^{כז}. ז – זנות, גילוי עריות.

לפי הרמז הזה, המלה זה דקליפה היא זנות-הבל. בכך יש רמז לסדר של עולם התוהו, בו המידות הן העיקר – קודם התאוה היצרית של זנות, שבמידות, ואחריה עבודה זרה, שהיא בעיקר שיבוש שכלי. כך אמרו חז"ל "יודעין היו

כב ע"פ ישעיה יב, א.

כג אגרות קודש ח"ב ע"מ תיד.

כד ס"ג.

כה עפ"י ירמיהו י, טו.

כו הבל עבודה זרה עולה פורים, זמן התיקון על ידי "עד דלא ידע" – גילוי היחידה שבנפש (תיקון ההבל).

כז כמו "ווי לן דמיתנן" (ברכות לא, א), ו"שבת וינפש, כיון ששבת ווי אבדה נפש" (ביצה טז, א; תענית כז, ב).

בדקות העיסוק

בכל מה

שמתקשרים

ומתייחסים אליו

בתור דבר נפרד

מעבודת ה' הוא

בבחינת "עבודה

זרה", שאינה

עבודת ה'

התכללות והתחלקות

לאור הביאור על החילוק היסודי בין הנפש האלוקית לנפש הבהמית, שבנפש האלוקית המוחין הם העיקר ואחריהם נגרות המידות ובנפש הבהמית המידות הן העיקר והמוחין משמשים אותן, ממשיך רבי לוי יצחק ומבאר דיוקים נוספים:

אחד השינויים הבולטים בין הקליפות לקדושה הוא שבקדושה יש התכללות של כל המוחין והמידות. אבל בקליפות, החל מהמידות של עולם התווה שנשברו, יש התחלקות – כל "שכל" הוא לעצמו וכל "מדה"

היא לעצמה. כך כל אחד מהמלכין קדמאין דתווה אמר "אנא אמלוך" (אני אמלוך).

הבדל זה רמוז בשינוי הלשון בין הפרקים המתארים את שתי הנפשות: בפרק ג' נאמר "השכל כולל" ואילו בפרק ו' נאמר "ושכל המולידן הנחלק לשלש". בנפש האלוקית, בקדושה, יש התכללות, ולכן השכל כולל, אבל בנפש הבהמית, בקליפה, הכל בהתחלקות, ולכן השכל נחלק.

ובלשונו:

ולעיל בנפש האלוקית נקט השכל כולל, וכאן נקט ושכל כו' הנחלק לשלש כו', כי בסטרא דקדושה הוא בהתכללות, ובסטרא אחרא הוא בהתחלקות. בכך אפשר לבאר שאלה נוספת על דברי התניא כאן: ידוע שאין דעת בקליפות^מ, שלכן הן מסורסות ואינן מולידות פירות – "אל אחר איסתרס ולא עביד פירין"^מ. אף על פי כן, אדמו"ר הזקן כן מונה בנפש הבהמית גם דעת – "ושכל המולידן הנחלק לשלש שהן חכמה בינה ודעת".

אחד השינויים

הבולטים בין הקליפות לקדושה הוא שבקדושה יש התכללות של כל המוחין והמידות. אבל בקליפות, החל מהמידות של עולם התווה שנשברו, יש התחלקות – כל "שכל" הוא לעצמו וכל "מדה" היא לעצמה

מעבודת ה'לה הוא בבחינת "עבודה זרה"^ט, שאינה עבודת ה'ט. כל שכן כאשר בני ישראל הם עבדי פרעה, שהחשיב את עצמו לעבודה זרה ואמר "לי יארי ואני עשיתני"^ט (והרי העבד מושפע מהמנטליות של האדון, גם אם לא במודע, כמו שמובא לגבי יהודי שנמכר להיות עבד לגוי, שהעבד עשוי לומר "הואיל ורבי עובד עבודה זרה אף אני כמותו"^ט). מסיבה זו נאמר לבני ישראל לגבי קרבן פסח במצרים "משכו וקחו"^מ ופירשו חז"ל "משכו ידיכם מעבודה זרה"^{מא}. זוהי העבודה לזכור כל יום

"את היום הזה" – בחינת "זה" דקדושה, "הנה אלהינו זה"^{מב}, "אנכי הוי' אלהיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים מבית עבדים"^{מג} – ועל ידי זה יוצאים מה"זה" של הקליפה, "הוציא הוי' אתכם מזה".

לה ולפי זה גם פירוש הפסוק "הבל הבלים הכל הבל" (קהלת א, ב), הוא שכל עניני העולם יכולים להיות עבודה זרה (וכמובא בהמשך הדברים בתניא "והן הם כל המעשים אשר נעשים תחת השמש אשר הכל הבל ורעות רוח וכמ"ש בזהר בשלח שהן תבירו דרוחא [שבר הרוח] כו"). לו בפנימיות עיקר העבודה זרה הוא פולחן עצמי – תחושת "כחי ועצם ידי" (דברים ח, יז) – עליה נאמר "לא יחפוץ כסיל בתבונה כי אם בהתגלות לבו" (משלי יח, ב; וראה מאמרי אדה"ז "ענינים" עמ' קלג). הכסיל חפץ רק בפולחן עצמי, "התגלות לבו", שהוא "הבל ורעות רוח", ולכן לא חפץ בתבונה (תבונה בגימטריא זנות, כנ"ל בהסבר הקשר בין זנות להבל).

לז' ספר השיחות תשנ"ב, ע' 220, ע"פ ב"ב קי, א (עבודה זרה – עבודה שזרה לו), וראה גם ספר השיחות תנש"א ח"א ע' 372.

לח יחזקאל כט, ג; שמות רבה פ"ח, ס"א וס"ב.

לט ספרא בהר, פ"ו פ"ט. הובא ברש"י ויקרא כו, א.

מ שמות יב, כא.

מא שמות רבה פט"ז, ס"ב.

מב ישעיה כה, ט.

מג שמות כ, ב.

מד ראה לקוטי תורה חוקת ס, ג, ובכ"מ.

מה זהר ח"ב קג, א.

כמו שהדעת

של הקדושה היא התקשרות בחוזק לה', כך יש בנפש הבהמית התקשרות שלילית, כאשר האדם שקוע בענייני העולם, וכל שכן כאשר הוא 'מכור' להם

באופן מתוקן כל

ספירה מתפתחת בסדר של נקודה ספירה פרצוף, משתכללת מתוך התכללות עם שאר הספירות. בעולם התהו כל ספירה נשארה רק עם נקודת הראשית, הכלל והתמצית שלה, שהיא היא הכתר שלה

דעת היא התקשרות, כמו שכתוב בפרק ג' "שמקשר דעתו בחוזק", ובפשטות, כמו שהדעת של הקדושה היא התקשרות בחוזק לה', כך יש בנפש הבהמית התקשרות שלילית, כאשר האדם שקוע בענייני העולם, וכל שכן כאשר הוא 'מכור' להם. כלומר, גם בקליפה יש דעת^מ.

אכן, פשוט הדבר שיש דעת גם בקליפה, אבל אין זו דעת אמיתית, הפועלת התכללות בין החכמה והבינה והולדה של המידות מהן. וביתר פירוט:

בקדושה יש שתי מדרגות של דעת – דעת עליון ודעת תחתון. דעת עליון היא המחברת בין החכמה והבינה ודעת תחתון היא המקשרת בין המוחין למידות^מ. דעת עליון מייחדת את החכמה והבינה באופן של התכללות גמורה, כ"תרין

ריעין דלא מתפרשין לעלמין^{מח}, יחוד תמידי של "חיוהי" ו"גרמוהי", אורות וכלים, נשמה וגוף (סוד תחית המתים). ממילא, כשהמידות נולדות מהתכללות כזו, גם ביניהן יש התכללות גמורה, הן בספירות העליונות והן בכוחות הנפש האלוקית.

לעומת זאת, בקליפה יש רק דעת תחתון, רק דעת שמחוללת את המעבר בין השכל למידות, אבל אין דעת עליון שמחברת בין החכמה לבינה ומביאה להתכללות בשכל. ממילא, מכיוון שבשכל נשארת התחלקות, לכן גם המידות שנולדות מהשכל הן בהתחלקות, וכל אחת מהן נפרדת ועומדת בפני עצמה, בתנועת "אנא אמלוך".

נקודת הכתר

כעת מסביר רבי לוי יצחק דיוק שלישי בשינוי הלשון בין הפרקים: בפרק ג' נאמר "עשר בחי' כנגד עשר ספירות עליונות שנשתלשלו מהן" ואילו בפרק ו' נאמר "עשר כתרין דמסאבותא". גם שינוי הלשון הזה קשור לכך ששורש הנפש הבהמית הוא בעולם התהו והיא בנויה כמותו. עולם התהו נקרא גם "עולם הנקודים", כי בכל אחת מהספירות היתה רק את הנקודה והתמצית של הספירה. באופן מתוקן כל ספירה מתפתחת בסדר של נקודה ספירה פרצוף^{מט}, משתכללת מתוך התכללות עם שאר הספירות (בנקודה רק נקודת התמצית, בספירה 'קו' של עשר ספירות הכלולות בתוך כל ספירה ובפרצוף 'שטח' בו כל אחת מעשר הספירות הללו עצמן מתכללות שוב זו בזו). אכן, בעולם התהו כל אחת מהספירות נשארה רק עם נקודת הראשית, הכלל והתמצית שלה, שהיא היא הכתר שלה^נ.

ובלשונו:

ובנפש דסטרא אחרא נקט עשר כתרין ולא

מח עפי' זחר ח"ג ד, א.

מט דרך מצותין שרש מצות התפילה פמ"ו, ובכ"מ.

נ כתר ראשי תיבות כלליתמצית ראש (כלל תמצית ראש משלימים לטל, "הוי' אחד", בריבוע).

מו ובאמת, רק בצדיקים גמורים – כמו יוסף הצדיק (ראה תורת חיים בראשית רמה, ב ובכ"ד) – אין שמץ של התקשרות לקליפה, עד שידעת הרע לא פועלת עליהם בכלל, אין להם התפעלות מהרע והם אינם נתפסים בו. בניגוד אליהם, אפילו בצדיקים שאינם גמורים ראתי הרע עושה התפעלות, ולכן כאשר הם הולכים ברחוב ורואים דבר לא טוב הם זקוקים מיד לתשובה ותיקון. כך מבואר בלקו"ת מהאר"י (הובא בתו"א ו, א), שחטט עץ הדעת – דעת דקליפה – נבע מהבטת אדם הראשון במקום הקליפות (ומכאן הפתגם החסידי – לקוטי דיבורים ח"ה ע' 1007 – שאדם הראשון לא היה רבי, לא היה צדיק גמור שאינו 'מתפעל' ונאחז כלל בקליפות).

מז פלא הרמון שמות ע' שמ (ובכ"ד).

ספירות כי שרשה מתהו ששם היה הכתר רכל ספירה. עֲשֶׂה טוֹב אֵין גַּם אֶחָד^{נב} (רשעים שהם הניגוד למשכילים דורשי ה' – כלשון

הפסוק הקודם, "אֱלֹהִים מְשֻׁמִּים הִשְׁקִיף עַל בְּנֵי אָדָם לְרֹאוֹת הַיָּשׁ מִשָּׁכִיל דָּרָשׁ אֶת אֱלֹהִים"^{נב} – והיינו פעולת הנפש האלוקית, המשכילה-מתבוננת באלקות, מתוך דרישת ה' אמתית, ומתוך כך מולידה מידות אלוקיות). המילה **סג** רומזת לשם **סג** (שם הוי' במילוי **יוד הי וואו הי**) שהוא השם השייך לעולם התוהו, בו הייתה השבירה^{נד}.

כשיש רצון
תקיף של "אנא
אמלוך" אין מקום
להתכללות – כל
כח עומד לעצמו,
בלי לתת מקום
אמתי לכוחות
האחרים, וממילא
הכל נמצא
בהתחלקות

הכתר של כל ספירה הוא כח הרצון שלה (חיצוניות הכתר), לכן בכל ספירה של תוהו ישנו רק הרצון של "אנא אמלוך" (בסוד השם "אבימלך", שפירושו^{נא} הרצון במלוכה, "אבי" מלשון אבה-רצה). כשיש רצון תקיף של "אנא אמלוך" אין מקום להתכללות – כל כח עומד לעצמו, בלי לתת מקום אמתי לכוחות האחרים, וממילא הכל נמצא בהתחלקות, במצב של תהו שעתידי להשבר.

נב תהלים נג, ד. ורמזים נפלאים בביטוי "כלו סג יחדו"; כל מילה כאן היא כפולה של 7 – "כלו" 8 פעמים 7, "סג" 9 פעמים 7 ו"יחדו" 4 פעמים 7 (28, המשולש של 7) – סך הכל 21 (3 פעמים 7) פעמים 7, 147. 147 היינו שנות חיי יעקב (והוא ממוצע כל אות במלה **אמת**, סוד "תתן אמת ליעקב"), סוד עולם התיקון, בו התכללות המדות היא בשלמות (147 עולה ג"פ 7 ברבוע – ממוצע כל מלה ב"כלו **סג יחדו**" – שלמות התכללות 7 המדות זו בזו). אמנם, כנגד יעקב יש את אחיו עשו, איש התוהו, "זה לעמת זה", שאף הוא חי בדיוק 147 שנים (ראה סוטה יג, א). פעמיים 147 (של יעקב ושל עשו) עולים 294, "**אין מלך בלא עם**". הרצון העליון הוא שיעקב יהיה המלך ועשו יהיה העם, אך לעת עתה מפני חטאינו המצב הוא הפוך, עד שנזכה לשלמות הברור ולגאולה האמתית והשלמה.

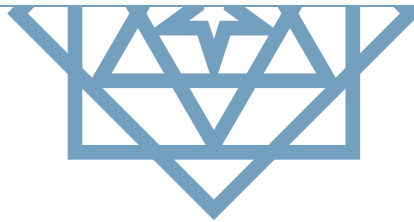
נג שם פסוק ג.

נד ע"ח ש"ח פ"א ובכ"ד.

לסיום, בהערה מוסגרת נוספת, מציין רבי לוי יצחק רמז נוסף המקשר בין הנפש הבהמית שמהקליפות הטמאות לשרשה בעולם התוהו: (ותהו הוא כחינת ס"ג כמו שכתוב כלו סג יחדו, זהו מסאבותא סא"ב גימטריא ס"ג).

כאמור, לנפש הבהמית יש עשר כתרין דמסאבותא. שורש המילה "מסאבותא" הוא **סאב**, העולה בגימטריא **סג**, המשמשת לתיאור הרשעים בעולם – "כָּלוּ סָג יַחְדָּו וְנֶאֱלָחוּ אֵין

נא מאמרי אדמו"ר האמצעי במדבר ח"א עמ' ריח.

אהבת שלום

פרשת עקב

המתקת העקב בשמחה

מגיעה השמחה לשיאה ב"זמן שמחתנו" (גילוי השמחה המכוסה בראש השנה, "בכסה ליום חגנו [חג הוא סוכות]").

בִּזְהִיּוּת אֹתִיּוֹת וְהַקּוֹדְמוֹת לִיָּהּ, מעלת יחוד זו"נ (וה), היחוד הגופני, על פני היחוד הרוחני של חכמה־אבא ובינה־אמא (יה). יה הם המוחין, ו מדות, ה דבור — אך יש למדות ולדבור שרש מעל השכל ("ז"א בעתיקא אחיד ותליא"). זו סיבת השמחה הרבה בעבודת השם יתברך, שמחה של מצוה בריבוי מצוות מעשיות בחדש תשרי, ועד ל"שמחה בטהרתה" (סוד אובנתא דלבא, בינה דרדל"א, תענוג פשוט הבא במורגש, וד"ל).

עקב עשו

"עקב" = ב פעמים אלהים, מדת הדין. "עקב אשר שמע אברהם בקולי" — "אברהם אבינו המתיק הדין במדתו, מדת החסד", זו היתה עבודתו בכל עקב השנים מאז הכיר את בוראו (בגיל שלש).

"עקב" רומז ל"וידו אוחות בעקב עשו ויקרא שמו יעקב" — "ידו" היינו יו"ד של יעקב איש תם אוחות בעקב עשו. יו"ד היא חכמה, בטול, ומכוחה מבטל יעקב את הדינים של עשו. בעקב יש הכי מעט חיות בגוף האדם (עור קשה־מת שאינו רגיש כל כך לכאב), שם נאחו מלאך המות, יונק מן העקב (כנאמר לנחש "ואתה תשופנו עקב"). תיקון העקב, והפרדת האחיזה

וְהָיָה עֲקֵב תִּשְׁמְעוֹן אֶת הַמְּשַׁפְּטִים הָאֵלֹהִים... יש לפרש על דרך זה, דהנה כתיב (בראשית כו, ה) עקב אשר שמע אברהם בקולי, פירוש עקב רומז לדין, כי שתי פעמים אלהים בנימטריא עקב (לקו"ת פ' תולדות ד"ה עקב). והנה אברהם אבינו ע"ה המתיק הדין במדתו, מדת החסד. וזהו והיה עקב תשמעון, פירוש והיה אינו אלא לשון שמחה, כנודע (בראשית רבה מב, ד), והמעם, כי הם אותיות הוי"ה, שם הרחמים והחסד (שם לג, ג). וזהו והיה עקב תשמעון, פירוש באמצעות שמחת המצוה יומתקו הדינים הנרמזים בתיבת משפטים ובתיבת אלה, כנודע. ותיבת תשמעון רומזת להמתקה, על דרך עקב אשר שמע אברהם בקולי, וכנ"ל וד"ל.

"והיה עקב תשמעון את המשפטים" היינו המתקת הדינים באמצעות שמחה של מצוה. ובפרט, מתפרש הפסוק בדרך הבאה:

והיה לשון שמחה

"והיה" — "אין והיה אלא לשון שמחה". וכן "אין והיה אלא מיד" ¹, מדת הזריוות המתהווה בנפש מתוך השמחה (כמבואר בתניא ²). והיה הוא הצירוף השביעי־החביב ("כל השביעין חביבין") מי"ב צירופי הוי", הצירוף של חדש תשרי בו

נערך ע"י יוסף פלאי, לפי רשימת הרב סיון תשפ"ד.

א דברים ז, יב.

ב ספרי פרשת ראה פיסקא נה.

ג פרק כו.

ידנן = יש, חכמה אין ובינה יש) – והרי שמחה ממתקת כל הדינים (כמובא המשל למי שנמצא בשמחה עצומה בחתונת בנו, שאז מחבק ומקרב גם את שונאו). יש ראה ויש שמיעה: ראה בחכמה, בטול בעבודת הנפש, ושמיעה בבינה, שמחה בנפש, וצריך את שניהם, יחוד אבא ואמא, "תרין ריעין דלא מתפרשין".

בעומק, השמחה "והיה לשון שמחה" באה מהעקב עצמו, "והיה עקב". שהרי שרש הדינים בבינה (מקור השמחה), "אני בינה לי גבורה", וכאשר הדין מתמתק בשרשו אז מתגלה השמחה (ויותר בשרש: הגבורה דאריך מתלבשת ומחיה את פרצוף אמא). והרמז: עקב במילוי, **עין קוף בית = 728**, **יעקב** ברצוא־ושוב (**י יע יעק יעקב עקב קב ב**) = **כח פעמים הוי'־והיה**, כח השמחה ("והיה") בעבודת השי"ת¹⁷.

ה סופי תיבות המילוי, עין קוף בית, "נפת תפנה שפתותיך כלה". ראשי וסופי תבות (**ען קף בת**) = **שבת**. אמצעי התבות (וי, סוד ציור האות א) = הוי', היינו "שבת להוי'".

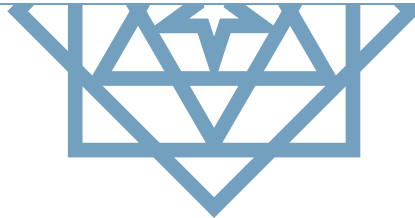
של מלאך המות בעקב, "בלע המות לנצח" – היינו העבודה של עקבתא דמשיחא, והם "חבלי משיח", חבלי לידת חיים נצחיים כאשר יבוא הקב"ה וישחט את מלאך המות¹⁸.

אכן, המתקת הדינים אינה רק הדינים הקשים של עשו ומלאך המות, אלא גם הדינים הקדושים, מדת הגבורה והדין, שמאל, בפרצוף זעיר־אנפין (אמנם בעתיקא אין דינים בכלל, "לית שמאלא בהאי עתיקא כולא ימינא", אבל בז"א, "קצר אפים", יש גם ימין, חסד, וגם שמאל, דין).

שמיעה בשמחה

"תשמעון" – תיבת תשמעון רומז להמתקה, מפני ששמיעה היא בבינה, אמא עילאה, ופנימיות הבינה היא השמחה ("אם הבנים שמחה") – "עבדו את ה' בשמחה בואו לפניו ברננה", "יצחק ידנן" (המתקת הדינים.

ד כמו הדימוי בפיוט "חד גדיא".

הסיפור החסידי

ה'מגלה עמוקות' | יגיד עליו רעו

רבי נתן נטע שפירא נולד לרב שלמה שפירא בשנת שם"ה, ונקרא על שם סבו, רבי נתן נטע אב"ד הורדנה בעל ה"אמרי שפר". נודע על שם ספרו 'מגלה עמוקות' בו באר ברנ"ב אופנים [כמנין "רב לך"] את תפילת משה רבינו "אעברה נא" שבפרשת ואתחנן [ולמים הסתלק בסמיכות לפרשה זו]. ניהל את "בית הכנסת שעל הגבעה" שבקז'ימייז'. בשנת שע"ז, בהיותו בן שלושים ואחת, נתקבל לראש ישיבה ודרשן בקרקא במקום המקובל רבי משה מרדכי מרגליות, וממנו קיבל רבי נתן הדרכה במסתרי הקבלה. את כל תפקידיו הציבוריים מילא שלא על מנת לקבל פרס, כי חותנו סיפק לו את כל צרכיו יתר על כן הוא החזיק במוסדות הצדקה והקדיש כלי קודש ואריגים יקרי ערך לבית הכנסת בהם טס של כסף, פרוכת ומעילים ברקמת זהב ומרגליות. הצדיק חיבר חיבורים רבים, וביניהם: "חידושי אנשי שם" על הרי"ף, מגלה עמוקות על התורה, ואלף פירושים על ה'א' זעירא' שבויקרא – שרק מעטים מהם שרדו. לתלמידיו בישיבה לימד נגלה בדרך הפלפול, אולם כשדרש ברבים הסתמך גם על תורת הנסתר וכרך סודות עמוקים ופשטים מתוקים. נסתלק י"ג אב שצ"ג ונקבר בבית הקברות היהודי העתיק בקרקא.

אך הנה, באותו היום — נסתלק לפתע האברך לבית עולמו. נחרד הגבאי, שכן אפילו את שמו לא היה מוכן האברך למסור. מי יודע מיהו, ואם הוא ראוי למקום המכובד? אך במחשבה שניה נרגע הגבאי: הן אין לאברך קרובים וידידים, ואם כן אין מי שידע מכל המעשה. מה עוד שהכסף הלך למטרות צדקה וזכות גדולה היא לאברך זה. נקבר האברך בחלקה צדדית, ולא בחלקה שרכש לעצמו בחייו.

בלילה, ראה הגבאי בחלומו את האברך שבא אליו בטענה: הרי עשינו עסקה ואתה לא קיימת את חלקך, לכן אני תובע אותך בבית דין של מעלה! נחרד הגבאי מאוד, אולם משהגיע הבוקר אמר לעצמו: "חלומות שוא ידברוין". אולם לאחר הישנות החלום פעמיים ושלוש, ראה כי אין הדבר פשוט כלל. נכנס אפוא הגבאי אל בעל הב"ח זי"ע, שכיהן כרב בקרקא, סיפר לו את כל המעשה, ואמר כי אינו

לאחר הסתלקות בעל "מגלה עמוקות", בא יום אחד לקרקא אברך צעיר, שפנה אל גבאי בית הקברות כשבקשה בפיו: מכיון שראה כי בקרבת קברו של הגאון בעל מגלה עמוקות מצויה חלקת קבר פנויה, חפץ הוא לרכוש חלקה זו עבור עצמו. כששמע הגבאי את דברי האברך, החל לנעור בו: "מי אתה כי תחשוב עצמך ראוי לשכב במקום קדוש כזה? אולם האברך לא הרפה. הוא היה מוכן לשלם סכום נכבד עבור רכישת הקבר. חלפו ימים, ויום אחד החל הגבאי לחשוב בעניין ואמר לעצמו: הן הוצאות שמירת בית הקברות מרובות, הקופה ריקה, והנה הודמנות נדירה בפני למלא את הקופה... אנש אל האברך, אמכור לו את הקבר, ואז יסודר הכל — אני זקן וימי ספורים, ואילו אברך זה כבוא יומו — לא ידע למי לפנות כדי להוכיח את הקניה... וממחשבה למעשה: נטל את הכסף מן האברך, אך את הקבר לא רשם על שמו.

מוצא מרגוע לנפשו.

השיבו הב"ח: כי יבוא האברך שנית בחלומך, אמור לו כי לא בשמיים היא. אם הנו הפיץ בדין תורה, יבוא לדין תורה בתאריך פלוני בפני הרב. עשה הגבאי בדברי הרב, והאברך הסכים לכך מיד. התקינו מחיצה בבית הכנסת, וכאשר הגיע זמן דין התורה שמעו כמין רעש מאחורי המחיצה והבינו כי האברך בא לדין.

ציווה הרב על האברך כי ימען את טענותיו, וכאשר גמר לספר את הסיפור פנה הב"ח אל הגבאי ושאל: מה יש לך להשיב? השיב הגבאי: אכן כך היה מעשה, אולם מעולם לא עלה בדעתי לקברו במקום זה, שכן אין זה לפי כבודו של הרב בעל מגלה עמוקות! מה עוד, שאפילו את שמו אין אני יודע, מאחר שלא רצה לומר לי... פנה הרב לעבר המחיצה ואמר: אמור לנו מי אתה ומה שמך, ואז נדע אם אתה ראוי לשכב ליד המגלה עמוקות. אך האברך לא הסכים בשום אופן, וטעמו שמור עמו.

אז פסק הרב: לכאורה, חייבים אנו לקבור את האברך בחלקה, עליה שילם במיטב כספו. אך מאידך גיסא איננו יודעים מיהו, ואולי אין זה לפי כבודו של הרב מגלה עמוקות כי אברך זה ישכב לצידו. אשר על כן, אנו נפתח את הקבר ליד בעל מגלה עמוקות, ואתה — פנה אל האברך — אם ראוי אתה למקום, עבור אתה אל החלקה אשר קנית בחיך...

הגבאים עשו כך, ולמחרת עם בוקר באו לבית הקברות ויחדרו אל ליבם: קברו של האברך היה ריק, ואילו הקבר ליד בעל ה"מגלה עמוקות" היה מלא... הקימו הגבאים מצבה על קברו וכתבו עליה: פה נממן האברך לא נודע מיהו, "יגיד עליו רעו"... לאחר שנים נמחק הכתוב מן המצבה. בשנת תקצ"ב הקימו מצבה חדשה על ציונו וחרטו עליה את הדברים הבאים:

"ציון לנפש חיה פה מצאנו/לדעת שמה לריק יגענו/וען נמצא קבור באשמנים/ותמחנה אותותיו מרוב שנים/אכן יגיד עליו רעו גאון עוזנו/מגלה

עמוקות ומגיה השכנו/כי רב כבודו בשם תפארת/ להישאר בדור דורים למוכרת/גבאי הח"ק זאת אל לבם השיבו/ומצבה חדשה על קברו הציבו/תקב"ץ לפ"ק לבריאת ארץ ושמים".

כדי לפענח את הסיפור הזה, נעתיק עוד סיפור שנרשם בפנקס החברה קדישא: בחור אחד, לא נודע מאין הנהו, בא לקרקא והפש לו מעמד לשרת שמה. ונשתכר אצל בעל בית אחד בעל הנות גדולה, להיות משרת בהנותו. ועשה עבודתו באמונה, והתנה עם בעל הבית בפירושו, כי על זה האופן יהיה אצלו משרת: שיוכל לילך ערב ובקר לתפלה אל בית הכנסת. והסכים על זה בעל הבית, ומאז בא הבחור אל החנות נתברך העסק והמסחר למעלה ראש בשפע ברכה.

פעם אחת, הלך הבחור המשרת הזה לבית הכנסת להתפלל תפלה שחרית כמנהגו, ובתוך כך באו סוחרים ממרחקים והמון אדם רב אל חנותו של בעל הבית עד שלא היה יכול למלא לכל אחד משאלותיו, והבחור הלזה אחר מלבא, ושאל הבעל הבית כמה פעמים את המשרת איפה הוא, והשיבו לו כי עדיין לא בא מבית הכנסת.

וילך הבעל הבית בחרי אף, לראות מדוע בושש מלבא: אם האריך בתפלתו יסלח לו, ואם מבלה זמנו בבטלה — אז יקח נקם ממנו. כאשר בא לבית הכנסת, ויראהו עומד ומסתכל כלפי מעלה על ציורי התקרה, ואין אומר ואין דברים בפיו — ורץ אליו בחמת רוחו ויכהו מכת לחי, וכל המתפללים שמה נאספו לראות מה זאת.

בעל הבית עזב את בית הכנסת וילך לחנותו, והבחור הלז לא שב לבית אדוניו עוד, אך הלך אל הרב הקדוש בעל מגלה עמוקות, מכירו מלשעבר, ליטול רשות ולהפרד ממנו. ויתמרמר הר"ק לנגדו: למה זה תעזבני? אבל לשוא היה כל הפצרותיו. ויאמר לו הר"ק: על כל פנים אל תפטור אותי אלא מתוך דבר הלכה, למען יהי לי למוכרת נצה. הנה יגעתי בחיבורי מגלה עמוקות ואמרתי רנ"ב אופנים על פסוק "וידבר ה' אלי אל תוסף לדבר אלי עוד בדבר הזה", כמנין ר"ב ל"ך, על הפצרת משה רבינו ע"ה ליכנס לארץ ישראל. יאמר לי גם כבודו משהו

ומה פשר הידידות העזה בינו לבין רבי נתן, בעל ה'מגלה עמוקות'? ניתן להבין זאת, לאור עיסוקו הנרחב של רבי נתן במשה רבינו ובסידור ה' להכניסו לארץ. אחד הדברים המובאים בשמו בחסידות, הוא שלו היה משה נכנס לארץ — היה בית המקדש נצחי ולא נחרב (ואילו ה' רצה, שהעבודה בארץ ישראל תהיה באופן של "מלמטה למעלה": עבודה אנושית, עם כל הארעיות וסכנת הנפילה שבה, חביבה על ה' יותר מבית שכולו נס המחזיק מעמד לנצח).

מכך שהסידור והשלכותיו מעסיקים כל כך את רבי נתן, מובן כי הוא עצמו היה משה רבינו שבדורו. הווארטו אתו נפרד ממנו משיח שבדור, דוד המלך של הדור, היה בעצם ביטוי לקשר ביניהם. גם רצונו בקבר סמוך למגלה עמוקות, הוא חיבור דוד למשה. כמבואר במאמר "הרכבת אנוש", ו"הוא גואל ראשון והוא גואל אחרון", גם משה רבינו הוא משיח באופן מסוים: כפי שישנו משיח בן דוד, ומשיח בן יוסף, ישנו רעיא מהימנא, משיח שהוא הוא משה רבינו. בסופו של דבר, גם משה רבינו יכנס לארץ: שניהם יקומו יחד מקברם המשותף בקראקא, ויגיעו ישר לארץ ישראל.

ורמז לסיום: **משה** עולה בגי' **יה** פעמים **חיה** ושאיפתו היתה להגיע ליחידה, בחינת משית. והנה **נתן נטע** (משה נותן תורה לישראל ו"חיי עולם נטע בתוכנו") עולה **טוב** ("ותרא אותו כי טוב", "יבוא טוב כו") פעמים **יחידה** (ארבעת המכפילים: **23, 15, 37, 17** = **ד** [ממוצע] פעמים **23-חיה**, הבסיס של **משה** — הכל **משה**).

אשר לא הבאתי בספריו!

ויאמר לו הבחור: יש אתי רמז שלא מובא בספרים: להיות שיש ארבע היות הקודש הנושאות המרכבה העליונה, וכנגד שלשה רגלים הם שלושת האבות, רצה משה רבינו ע"ה ליכנס לארץ ישראל — ועל ידי קדושת הארץ יוכל להיות רגל רביעי שבמרכבה. אמר לו הקב"ה: "רב לך, אל תוסף דבר אלי עוד בדבר הזה" — כי כבר הכינתי את דוד עבדי להיות ברגל הרביעי. וזהו "בדבר הזה" כי בדב"ר ראשי תיבות: "בן דוד ברגל רביעי". ויפטר ממנו ופרח לו איש האמת.

בעל החנות, בראותו כי הבחור לא שב אליו, התחרט מאוד על זה שביישו ברבים. הלך במר נפש אל המגלה עמוקות, ובבואו לביתו אמר לו הרב: מה שהיכית אותו על הלחי, הוא לא הרגיש כלל ולו לא עשית מאומה. אך לי עשית! הרחקת ממני אוהב ורע, והוא רחוק עתה ת"ק פרסה ולא אראה אותו עוד, אך שש אנוכי על אמרותיו שהניח לי...

[זכרונום לברכה]

מי יכול להיות המשרת המסתורי? אליהו הנביא, שידוע בהיעלמותו כאלו? אם נקבל את ההנחה של מספר הסיפורים, לפיה המשרת הוא גם האבדך רוכש הקבה, הרי זה לא יתכן כלל... אך ישנו מישור הקשור מאוד לאלהיה, והמיתה אכן אפשרית לגביו: זהו מלך המשיח, הנולד כל פעם מחדש ונפטד כשדורו לא זוכה לגאולה. אפילו לגבי המשיח האמתי, שיזכה לחיים נצחיים, ישנה דעה בגמרא שגם הוא ימות — ובנו ונכדו יירשו את מלכותו.

מענות ותשובות

שו"ת עם הרב

חנכת הבית

ב"ה אנחנו עורכים חנכת בית. נשמח לברכת הרב וכן האם הרב ממליץ ללמוד/לחזור מאמר מסויים והאם ישנן הנהגות נוספות שכדאי לנהוג בחנוכת הבית?

מענה:

מזל טוב! מזל טוב! לחנוכת הבית. שיהיה בית של קדושה מלא בתורה ומצוות וחסידות, הכנסת אורחים והפצת המעינות חוצה. מנהגי חב"ד לחנוכת הבית מובאים ב'שלחן המלך' ובעוד ספרים.

אפשר ללמוד (ולומר ביחד) את פרק ל' בתהלים "מזמור שיר חנכת הבית לדוד" (אפשר לראות באתר של מכון גל-עיני מה יש לנו על פרק זה וכמובן קודם להסתכל ב'יהל אור' לאדמו"ר הצ"צ).

שיר חנכת הבית" ר"ת **שמחה** – "עבדו את ה' בשמחה" – זה העיקר. כל הפסוק = 1742 = **הוי'** ב"ה (שם הרחמים) פעמים **סז**, **בינה** (עולם הבא), סוד מילוי סז של שם הוי': **יוד הי ויו הה** הרומו להמשכה מחכמה, מילוי וידין, למלכות, הה אחרונה) "הוי' בחכמה יסד ארץ – על ידי – כונן שמים

בתבונה" וד"ל.

בפרק יש יג פסוקים וי"ל שהם כנגד י"ג מדות הרחמים המאירות בחנוכת בית.

ויש להדגיש בפסוק ט': **"אליך הוי' אקרא ואל אדני אתחנן"** = 1000 (ישראל בעל שם

טוב כו'), **"ואל אדני אתחנן"** (יוצאים מפרשת ואתחנן)

= **תורה כו'**. אמצעי התיבות **"אליך הוי' אקרא ואל אדני אתחנן"** = 864 = **"עבדו את**

ה' בשמחה" = **שין מס חית הא** – **שמחה** במילוי וכו'.

רוס"ת בגי' **קול משולש הוה**, היינו שהקריאה אל שם הוי' והתחנונים אל שם אדני,

תפארת ומלכות, צריך להיות בקול היינו יחוד קול דבור יחוד הוי' ואדני, הקריאה בקול והתחנונים בדבור. דילוג

תבות: **572 428** (כנף **72 חסד**,

שם **ע"ב**) היינו שם **חתך** שם הפרנסה, **"והיו לבשר אחד"**

(**כב** פע' הוי'), שלום בית – נמצא שפסוק זה הוא סגולה גם לפרנסה ברוח וגם לשלום בית אמיתי עם בנים

ובנות עוסקים בתורה ומצוות וחסידות בשמחה. **קול הנ"ל** גם שוה **חיים חיים** ("חיים

ברצונו"), **חיים רוחניים וחיים**

גשמיים גם יחד. היינו כללות בני חיי ומוזני וכולהו רוויחי.

שינוי השם בעקבות בעיה רפואית

אני סובלת מבעיה בריאותית כמה שנים, שלוקחת ממני הרבה מאד זמן וכוחות. אני יודע מה פשר התיקון הזה, אני מרגישה 'עייפה מהחיים', אני מסוגלת להמשיך יותר ולא יודעת מה ה' רוצה ממני. יש באחד השמות שלי אותיות י"ה, ושמעתי שמשם י"ה באים יסורים – האם כדאי לי להחליף/להוריד שם?

אשמח להדרכה וכמובן גם לברכה.

מענה:

תתחזקי! צריך בכל יום להתחזק באמונה בה' ובטחון בטובו האין סופי מחדש. שתזכי בעזה"י לרפואה שלמה. נסי לנצל את הזמן העומד לרשותך ללימוד תורה וקיום מצוות ומעשים טובים, ובשמחה (החל מהשמחה שאת יהודיה ויש בך נפש אלוקית שהיא חלק אלוה ממעל ממש). השם שלך הוא שם טוב – הישועה נמשכת מאותיות י"ה.

איכפת ולפת איכפת

התרגלו לכל טוב. דבר לא חסר להם. אכל מן המוכן ירד להם בשפע מדי יום בצורת המון, ממנו טעם כל אחד את הטעם שרצה. ואכן, חז"ל מלמדים אותנו, כי ברפת המזון לא התחילה רק בפניסה לארץ, אלא כבר בשעה שירד המון תקן משה רבינו לעם ישראל את נסח הברכה הראשונה של ברפת המזון, ברפת "הזן". רק לאחר שונכנסו ישראל לארץ, כבשו אותה והתנחלו בה תקן יהושע בו נון את חלקה השני של הברכה – ברפת "על הארץ ועל המזון".

מה ההבדל בין שתי הברכות הראשונות של ברפת המזון? מדוע נתקנה כל אחת מהן במקום ובתקופה שונים?

איכפת נא'ל פאכד?

הדבר הראשון ששמים לב הוא להבדל על מה אנו מברכים את ה' בכל אחת מהברכות. בדרך כלל נושא מופיע בפותרת, בפתיחה, אבל כאן נזהה את ההבדל דוקא בסיום כל ברכה, בנסח

בפרשה שלנו מופיעים שבחיה של ארץ ישראל ומעלותיה בצורה מאד מרפזת. יש בה שפע מים – "ארץ נחלי מים..."; שפע של יבול למאכל – "ארץ חטה ושערה...", "ארץ אשר לא במספנת תאכל בה לחם..."; וגם אוזרות טבע מיוחדים – "ארץ אשר אבניה ברזל...". אלו הם מקצת שבחיה. בסיומו של צרור השבחים מובא הפסוק המפר לנו מברכת המזון: "ואכלת ושבעת וברכת את ה' אלקיך על הארץ הטובה אשר נתן לך". מפסוק זה אנו לומדים על חיובו של כל יהודי באמירת ברפת המזון לאחר האכילה, אבל האמת היא שאת הפסוק נתן לקרא גם פאחול. כל כך טוב יהיה לה פארץ עד שרגש התודה והרצון לברך את ה' פרצו מתוכה. לא תוכל שלא לברך את ה'!

האם מתנות מה' הן תופעה חדשה עבורנו? ממש לא. בני ישראל הלכו במדבר במשך ארבעים שנה, בהם לע"נ היה שרה בת ר' משה ע"ה נכתב ע"ה הרב שילה אופן.

איך אומרים? הייתי אסיר תודה ואוֹתה מהרתי להביע.

תודה ובִּרְכָה אֲנִי יָכוֹל לומר בְּשֵׁנִי צורות: הַדָּרָךְ הַפְּשׁוּטָה היא לַפְּנוֹת לְנוֹתוֹ בְּאֶפֶן יָשִׁיר: "זֶה אַתָּה שְׁנַתָּת לִי מִתְּנָה, נִכוּן? אֲנִי רוֹצֶה לומר לָךְ תּוֹדָה רַבָּה! אַתָּה אִישׁ טוֹב!". אָבֵל לַפְּעָמִים אֲנִי מַעְדִּיף לַפְּנוֹת אֵלָיו דּוֹקָא בְּעִקְפִּי. אֲנִי יָכוֹל לְתַלּוֹת פְּתָק בּוֹלֵט בְּמִקּוֹם מְרָפֵז וּלְכַתֵּב עָלָיו דְּבָרֵי שְׂבַח לְתוֹרָם הָאֱלֹמוֹנִי שֶׁהֶעֱנִיק לִי בְּטוֹבוֹ אֶת הַמִּתְּנָה. "כֻּלָּם לְדַעַת! יֵשׁ פֹּה אָדָם נָדִיב לֵב בְּצוּרָה מִיְחַדָּת!".

כ'א' ic 'אתָּה'?

הצורה הראשונה נקראת 'נוכח' והיא מעידה על קרבה ביני לבין הזולת. אני מדבר עם מי שעומד מולי ופונה אליו. כיצד? באמצעות המלה 'אתָּה'. לעמת זאת, הצורה השנייה נקראת 'נסתר', שכן אני מעדיף לדבר על האדם שלא בנוכחותו ואז אני משתמש במלה 'הוא'. המורים לדקדוק קוראים לצורה הראשונה 'גוף שני', כי אני ואתָּה יחד שניים, ואלו לצורה השנייה קוראים 'גוף שלישי', כי אני ואתָּה מדברים עליו, על השלישי שאינו נמצא כאן.

ואיך כל זה קשור לברכת המזון? לא תמיד שמים לב לכה, אבל הצורה בה אנו פונים אל ה' בכל אחת מהברכות שונה. הברכה הראשונה נפתחת בנשח הקבוע – "ברוך אתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מְלֶךְ

הַחַתִּימָה שְׁלָה. אֶת הַבְּרָכָה הָרֵאשׁוֹנָה אָנוּ חוֹתְמִים בְּמִשְׁפַּט הַהוֹדָאָה: "הֵזֶן אֶת הַכֹּל". מֵהֵיכֵן הַכֹּל? יִשִּׁירוֹת מֵה'! בְּדִיוֹק כְּמוֹ הֶמֶן שִׁיּוֹרֵד מִשְׁמַיִם! מִן הַסֵּתֶם הַבְּרָכָה עַל אֶכֶל כְּזֶה הִיא "הַמוֹצֵיא לְחֶם מִן הַשָּׁמַיִם"...

לעמת זאת, החתימה בבִּרְכָה הַשְּׁנִיָּה כְּבֵר הַרְבֵּה יוֹתֵר מִפְּרֻטָּת. עַל מֵה אֲנִי מוֹדֶה לָהּ? "עַל הָאָרֶץ וְעַל הַמְּזוּן". יֵשׁ לָהּ יֵשׁ דְּרָכִים מְעַנִּינֹת כִּי־צַד לְפָרְגַס אוֹתִי. אֲנִי טוֹרֵחַ וְעַמֵּל, חוֹרֵשׁ אֶת הַקְּרָקַע וְזוֹרֵעַ בָּהּ, וְהִיא מוֹצִיאָה אֶת הַפְּרוֹת. מִי נָתַן לִי אֶת הָאֲדָמָה? מִי מְסַפֵּק לִי אֶת הַכֶּחַ לְעַמֵּל וְלִזְרֹעַ? ה' כְּמוֹבָן.

אִסְרֵי תַזְבֵּה

בשבת האחרונה זרקו אצלנו בבית הכנסת ספריות. תראו, אני כבר על גבול הגדולים ולכן אני לא מרשה לעצמי להשתתף בקרבות הקרקע על כל ספריה, אבל אני בהחלט לוטש לכוונן עינים, כך שאם תנחת בטעות איזו ספריה בגזרה שלי אהיה הראשון לזכות בה. אבל הפעם זה דוקא לא קרה. המטח לבמה היה מדיק ושום ארוע נפילה לא נרשם בגזרתי. את האכזבה השתדלתי כמובן להסתיר, אבל איתו, השכן של אבא לספסל, קלט אותה וברגע שסובבתי את הגב נח לו על שלחני חפן ספריות נאה... אני לא טפוש, מיד קלטתי שידו במעל. איזה איש טוב! גם לתת, וגם מבלי שאֲתַבִּישׁ!

המן השמימי ישירות מידי שָׁל ה'. אָבֵל
 דִּוְקָא אֶז ה' כְּבָכֹל נִסְתָּר מֵאֵתְנוּ וְאֵנוּ
 פּוֹנִים אֵלָיו וּמוֹדִים לוֹ בְּצוּרָה נִסְתָּרָת.
 לְעַמַּת זֹאת, כַּאֲשֶׁר אֵנוּ נִכְנָסִים לְאָרֶץ
 אֵנוּ מִתְחִילִים לְהִתְנַהֵג בְּדֶרֶךְ הַטָּבַע –
 לְחַרֵּשׁ וּלְזַרֵּעַ, לְהִלָּחֵם וּלְהִתְיַשֵּׁב בְּאָרֶץ
 – וְנִדְמָה כְּאִלוֹ ה' 'נִגְעַלְמִי מֵהַשֵּׁטַח',
 וְדִוְקָא אֶז אֵנוּ פּוֹנִים אֵלָיו וּמוֹדִים לוֹ
 בְּצוּרָה יְשִׁירָה!

מָה אֵנִי לוֹמֵד מִכָּאן?

שְׂדוּקָא כָּאן, בְּאָרֶץ יִשְׂרָאֵל, אֵנִי יֹכֵל
 לְפַגֵּשׁ אֶת ה' בְּכָל צַעַד בְּחַיִּי. ה' מְעַנֵּן
 שְׂאֵקִים מְצוּוֹת גְּשָׁמִיּוֹת, וְדִוְקָא כָּאן אֵנִי
 פּוֹגֵשׁ אוֹתוֹ. ה' לֹא נִמְצָא רַק אִי-שָׁם
 לְמַעַלָּה, אֶלֶּא יוֹרֵד עַד אֵלַי, עַד לְאֶכָּל
 וּלְפָרְנֶסָה שְׁלִי. כַּאֲשֶׁר אֵנִי חָשׁ בְּקִרְבָּתוֹ
 אֵנִי פּוֹנֵה אֵלָיו וְאוֹמֵר לוֹ 'אֵתָה!' בְּדֶרֶךְ
 הַזֶּה אֵנִי בּוֹנֵה לְה' בַּיִת כָּאן, בְּעוֹלָם הַזֶּה
 הַגְּשָׁמִי, וּמְקִיִּים אֶת תְּכֵלִית כְּוִנַּת הַבְּרִיאָה
 לְעֵשׂוֹת לוֹ יִתְבָּרַךְ "דִּירָה בִּתְחִתּוֹנִים".

שְׁנֵי צִדֵּי הַיְהוּדוּת לֵה' עַל כָּל פְּרִט וּפְרִט!
 שֶׁבֶת שְׁלוֹם וּמְבָרָךְ!

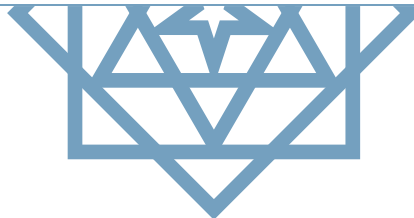
5?

הַעוֹלָם – וְזוֹ אֶבֶן פְּתִיחָה מֵהַסּוּג
 הַרְאִשׁוֹן בְּהָ אֵנוּ פּוֹנִים לְנִכְחַת. אָבֵל מִיָּד
 אַחַר הַפְּתִיחָה מִשְׁתַּנָּה הַסְּגָנוֹן בְּצוּרָה
 חֲדָה. בְּמִקּוֹם לְפָנוֹת אֵל ה' וּלְדַבֵּר אִתּוֹ
 אֵנִי עוֹבֵר לְדַבֵּר עֲלָיו, בְּצוּרָה הַנִּסְתָּרָת:
 "הֵן אֵת הַעוֹלָם...", "הוּא נִתֵּן לְחָם
 לְכָל בְּשָׂר...", "לֹא חָסַר לָנוּ וְאֵל יַחְסֹר
 לָנוּ...", "כִּי הוּא אֵל זֶן וּמְפָרְנֶס... וּמִכִּין
 מְזוֹן...". רַק בְּסִיּוּם הַבְּרָכָה אֵנוּ שׁוֹבִים
 חוֹזְרִים לְפָנוֹת אֵלָיו יְשִׁירוֹת וְחוֹתְמִים
 אֶת הַבְּרָכָה בְּנִסְחַת הַקְּבוּעַ – "בְּרוּךְ
 אַתָּה ה' הֵן אֵת הַכֹּל".

מָה קוֹרָה בְּבְרָכָה הַשְּׁנִיָּה? שָׁם אֵנוּ
 עוֹבְרִים לְדַבֵּר יְשִׁירוֹת עִם ה', וְכָאן נִמְשָׁךְ
 הַדְּבָר עַד לְסִיּוּמָה שֶׁל הַבְּרָכָה: "נִוְדָה
 לָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ עַל שֶׁהִנְחַלְתָּ...", "עַל
 בְּרִיתְךָ שֶׁחִתַּמְתָּ בְּבִשְׁרֵנוּ וְעַל תּוֹרַתְךָ
 שֶׁלְמַדְתָּנוּ... וְעַל אֲכִילַת מְזוֹן שֶׁאַתָּה
 זָן...", "יִתְבָּרַךְ שְׁמֶךָ בְּפִי כָל חַי תְּמִיד...".

צִדֵּי הַתְּחִתּוֹנִים

יוֹצֵאת לָנוּ תּוֹפְעָה מִפְּתִיעָה! בְּמִדְבָּר,
 כַּאֲשֶׁר הֵינּוּ מְקִיִּים בְּעַנְיֵי הַכְּבוֹד וְרֵאִינוּ
 אֶת נִסֵּי ה' עַל כָּל צַעַד וְשִׁעַל, אֲכַלְנוּ אֶת

לימוד תורה – מסורת או עתידנות? קיום

המצוות שלנו בזמן הגלות הוא חסר, כאשר מצוות רבות איננו יכולים לקיים בפועל. לעומת זאת, ללימוד תורה אין גבולות של זמן ומקום – אפשר וצריך להקיף את כל הנושאים בתורה, גם כאלה שאינם נוהגים הלכה למעשה.

ללימוד המצוות שאינן נוהגות בזמן הזה ישנן שתי אפשרויות הפוכות: אפשר להתייחס אליהן כמצוות שנהגו בעבר, בזמן הבית הראשון והשני, או כמצוות שעתידות להתקיים במהרה בימינו, כשנזכה לבית המקדש השלישי. כמובן, האפשרויות השונות משליכות על אווירת-הלימוד – התרפקות על העבר, על היסטוריה רחוקה מאתנו, או ציפיה דרוכה, חתירה מלאת כיסופים, למשהו שעתיד להתממש. אבל יש להן השלכה גם על הלימוד עצמו – העולם שהולך לקראת גאולה טומן בחובו שינויים מרחיקי לכת, שעתידים בהכרח להשפיע גם על צורת הלימוד והפסיקה. ככל שהלימוד שלנו מכוון אל העתיד, תתגלה בתוכו ומתוכו תורתו של משיח, "תורה חדשה מאתי תצא".

שיעור הרמב"ם בגליון מעמיק בפסיקתו היחודית לגבי מקרא בכורים על ידי גרים, המסתמכת על הירושלמי דווקא, ונושא מתוכה עינים אל העתיד, בו הגרים הרבים שיתחברו לעם ישראל השב אל ארצו יהפכו לחלק בלתי נפרד מן העם, מקור להתנהגות מתוקנת ולשמחה גדולה. שיעור זה הוא נדבך נוסף ב'מהפכה הרביעית', אליה מכוון הרב גינזבורג בעשור האחרון – מהפכת הפצת התורה לכל באי עולם.

מעוניין להפיץ את עלון נפלאות במקום מגוריך?

שלח דוא"ל ל: itiel@pnimi.org.il או התקשר 052-4295164

רוצה להצטרף לתפוצת המייל שלנו ולקבל את כל ההודעות והשיעורים?
שלח דוא"ל: itiel@pnimi.org.il

רוצה לשמוע את שיעורי וניגוני הרב? התקשר לפנימי-פון:
079-9211452 או 02-5434297 – המספר פתוח לניידים כשרים

